

בס"ד

איש המעלה

הרב אברהם ישעיהו הבר זצ"ל

אדם אחד שזכה להיות שליח
להצלת חייהם של רבים
בהעניקו להם 'מתנת חיים'

אי"ש המעלה

איסוף הסיפורים כתיבה ועריכה:

יאיר קרייף

הגהה:

דבי רייכמן

עיצוב ועימוד:

סטודיו 'קלאס' klas7603966@gmail.com

יו"ל ע"י עמותת 'מתנת חיים'

לרגל שבתות התורמים תשפ"ב 2021.2022

להארות והערות תגובות וסיפורים על הרב

נא לשלוח בשמחה למייל: haraveber@gmail.com

"חייב אדם לטרוח בדרישת טוב לעמו,
ולשקוד בעמל נפשו על תקנת
חבירו אם דל ואם עשיר.
וזאת מן החמורות ומן העיקרים
הנדרשים מן האדם.
שנאמר: 'הגיד לך אדם מה טוב,
ומה ה' דורש ממך,
כי אם עשות משפט ואהבת חסד'".

(רבינו יונה, שערי תשובה ג' יג')

עבור תורמי הכליה שזכו והכירו את הרב הבר, קשה לדמיין שבת תורמים בלעדיו. אך תורמי הכליה שזכו ותרמו לאחר פטירתו של הרב, מתקשים לדמיין מהי "שבת תורמים עם הרב הבר". ובכלל, זכו 800 תורמי הכליה שתרמו עד ל' בניסן תש"פ (23.4.20), להכיר את דמותו המופלאה של הרב הבר, דמות מאירה שמלווה רבים מהם, ועוד תלווה בהשראתה רבים מהם, לאורך ימים ושנים טובות.

ומה יעשו קרוב ל-350 תורמים שלא זכו להכירו?

עבורכם ועבור התורמים הבאים, ליקטנו מבחר סיפורים, אנקדוטות, הנהגות ואמרות של הרב הבר, מתוך סיפורים רבים שסופרו על הרב, שבעז"ה עוד ייראו אור כספר. מכאן, בטוחים אנחנו כי תשאבו מלוא חופניים השראה והעצמה למעשה החסד הנאצל בו זכיתם, ולעוד ועוד מעשי חסד נוספים, אותם תזכו לעשות. שכן כך היה הרב נוהג לומר על תורמי הכליה היקרים: "תרומת כליה, זהו לא מעשה החסד הראשון שעשה התורם, וברוב המקרים גם לא מעשה החסד האחרון!".

קריאה מהנה ומועילה!

מספרת רעייתו, הרבנית רחל:

"כשבעלי הקים את ארגון 'מתנת חיים' בשנת תשס"ט (2009), הוא הקים אותו ממש יש מאין, לא היה לו ממי ללמוד ואת מי לחקות. האתגר המרכזי היה להעלות את המודעות לנושא של תרומת כליה, ולהביאו לידיעת הציבור הרחב. במסגרת זו הרב חשב על רעיונות שונים ומגוונים. אחד הרעיונות היה להפגיש תורמי כליה עם כאלה המעוניינים להכיר את הנושא, ובעיר לראות בעיניים תורם כליה חי, קיים, בריא ופעיל. היתה מחשבה לערוך שבתות אליהן יגיעו תורמי כליה, ואליהן יוזמנו גם תורמים בפוטנציאל, וכך תיסלל להם הדרך לתרומת כליה. מסיבות שונות, תכנית זו לא יצאה לפועל. עם הזמן, משיחות שנערכו עם תורמים, עלו מספר תובנות. אחת מהן היתה, שכל תורם, במידה כזו או אחרת, חש בודד, כאילו רק הוא התורם היחידי בעולם, בפרט במושגים של אז, בראשית הדרך. אז מספר התורמים היה מועט מאוד, והרב חשב שגיבוש של כלל התורמים יתרום להעצמה רבה. התורם יחוש בטוח יותר בעצמו לספר ולשתף את סביבתו הטבעית, מתוך ידיעה שהוא לא ה"משוגע" היחיד בעיר, מה שיגרום להתעניינות במעשה התרומה, ובסופו של דבר לעליה בתרומות כליה. תובנה שניה שהתגבשה אצל הרב היתה העובדה שתשועה ברוב יועץ. גם תובנה זו התגבשה מתוך השיחות עם התורמים הראשונים, והתחדדה ההבנה שיש חשיבות רבה לשיח בין התורמים. כך נולדה השבת, וכך נוצרו מעגלי השיח הנערכים במהלך השבת, בהם משתפים התורמים את חוויותיהם, מתייעצים זה עם זה בנושאים שונים ומגוונים, ובעיקר מתגבשים למשפחה אחת, כי לרב היה חשוב לתת לכל תורם ותורם הרגשה משפחתית נעימה ומכילה. כך אכן חשו מאות התורמים שהשתתפו בחמש השבתות שנערכו עד כה.

פנינו למספר תורמים
בכדי שיספרו לנו על השבתות,
על ההווי ועל האווירה
של שבתות התורמים ביחד עם הרב.

תורם הכליה בנימין בן פרח משתף מזווית הראיה שלו:

"מאז המפגש האחרון עם הרב בבית החולים, לא פגשתי שוב. כעת, כשראיתי את הרב בקבלת הפנים הלבבית אותה העניק לי, בכניסתי למלון לביא, התמלאתי שמחה בלתי מוסברת. הרגשתי שאני ממש רוצה להעניק לו חיבוק חזק, אך הוא סירב, והסביר כי כמושתל הוא בהגדרה אינו אדם בריא. נו, חשבתי לעצמי, אם זה פועלו של אדם לא-בריא, אז מה אדם בריא יכול לעשות... באותה שבת הצעתי לרב שהסיסמה של שבת כזאת יכולה להיות 'לכה דודי לקראת כליה', פני שבת נקבלה. הרב שמח על הרעיון". ממשיך בנימין בן פרח ומספר: "לפני ואחרי תרומת הכליה, הייתי נחוש בדעתי: לתרום כליה - כן, להיות פעיל - לא, חד משמעית. וראה זה פלא, בעקבות השבת, ההחלטה שלי השתנתה. מעבר לחוויה האדירה של השבת, התרגשתי מאוד כשפתחתי את המעטפה שהיתה מונחת על השולחן בחדרי. במעטפה הונח מכתב תודה אישי מאת הנתרמת לה תרמתי את כלייתי. כתוצאה מכך התחלתי למסור שיחה קצרה, בדרך כלל בליל שבת בבתי כנסת, ובסך הכל מסרתי כ-45 שיחות על הנושא של תרומת כליה. כמה תרומות כליה זה הביא בפועל? קשה להעריך, אבל אחת בוודאי, וזה כבר היה שווה את הכל".

תורם הכליה אליהו פורטנוי מתאר את מה שהיה בשבת התורמים אליה הוזמן:

"אמנם זכיתי להשתתף ולהיות עם הרב הבר זצ"ל רק בשבת תורמים אחת - בפרשת וארא תש"פ (24.1.20), אך השבת, שהתקיימה במלון לאונרדו בירושלים, הותירה בקרבי רושם עז, והיא מהווה עד היום נר לרגלי ביחס לתורמי הכליה. ראשית הצורה שבה הרב התייחס לכל תורם היתה מפעימה בעיני, ממש יחס של אב לבנו, ואולי אפילו יותר מכך.

"כבר בכניסה למלון ביום שישי, הרב והרבנית פנו בלבביות לכל תורם/ת. בעיני זה היה נראה ממש כמו הורים שמתרגשים לראות את ילדיהם שחזרו הביתה. הרב

קיבל את פניהם של כל אחד ואחת בפנים קורנות, שאל בשלומם והתעניין האם לקחו את החבילה שסידרו לכל אחד. ממש ראו על הרב את השמחה ששמח מכל זוג שראה.

"התחושה שהרב נתן לכולם הייתה שזו השבת שלהם, עד כדי כך שכשעמדתי בעמדת הקבלה לקבל את מפתחות החדר, הרב עמד שם עם כרטיס אשראי לשלם על משהו. שאלתי אותו, 'למה הרב מטפל בזה? הרי יש כאן מספיק אנשים שישמחו לטפל בזה'. ענה לי הרב: 'התורמים הגיעו לכאן כדי ליהנות ולנוח, לא כדי לעבוד ולטרוח... התענוג שלי הוא לראות את כל האנשים הצדיקים האלו!'. "

"וכך זה המשיך לקראת סעודת ליל שבת. מרגע שהסתיימה התפילה ועד שהסעודה התחילה, עברה כמעט חצי שעה. הסיבה היתה פשוטה, הרב איחל לכולם 'שבת שלום', וכמוהו איחלו זה לזה תורמים שזה להם המפגש הראשון, 'שבת שלום' כאילו היו מכירים וותיקים.

"סעודות השבת היו כמו סעודה משפחתית אחת גדולה, כאשר זה לצד זה יושבים יחד, משוחחים ומשתפים זה את זה בחוויות שהיו להם בתהליך התרומה. במהלך הסעודות נישאו מספר נאומים קצרים על ידי מספר תורמים.

"בבוקר יום השבת שוב ראינו את דאגתו האבהית של הרב לכל אחד ואחת. הוא התעניין איך כל אחד מרגיש, האם כבר שתה קפה והאם החדר אותו קיבל היה מספיק נוח ונעים לשהייה.

"החוויה המרכזית של השבת היתה עבורי בשעת סעודה שלישית, 'רעווא דרעוויך', כאשר במהלכה התקבצו תורמי הכליה הגברים סביב שולחנו של הרב, הרב הלל פלאי פתח בניגון 'קה אכסוף' ולאחריו נוגנו עוד שירי רגש. ההרגשה היתה עילאית, ממש מעין העולם הבא, עד שהרב נעמד, והתחיל לדבר בשקט אך בהתרגשות מרובה, על כך שלנגד עיניו נמצאים כמעט 150 איש ואישה אשר נפרדו מאחת מאיבריהם על מנת להעניק חיים לאדם אחר. את המשפט הבא שמעתי ממנו באותו מעמד, ולאחר מכן במספר הזדמנויות נוספות בהן נפגש עם תורמים רבים יחדיו: 'ייקחו לי מספר ימים כדי להירגע מעוצמת ההתרגשות שאני חווה בכל פעם

שאני פוגש מספר רב של תורמים יחדיו. ראו בחוש איך המשפט הזה היה לגמרי אמיתי אצלו.

"במוצאי שבת, כאשר כל אחד פנה לביתו, השתרך ליד הרב תור של אנשים שבאו להיפרד ולהתברך בברכת שבוע טוב, ושוב היה בולט איך שהרב פנה והתייחס לכל אחד ואחת, עם השמחה המיוחדת והחיוך המקרין, הודה לו על כך שהוא הגיע לשבת, ונפרד ממנו בלבביות".

זמנו האישי של הרב הוא מושג שלא היה קיים בלקסיקון שלו. הרב היה כול כולו למען הזולת, למענם של התורמים ושל מושתלי הכליה, למענם של תלמידיו בישיבה בה שימש כרב, למענם של נהגי המוניות, למענם של מתפללי בית הכנסת ובעצם, למענו של מי לא? רק לא שלו. ומסיבה זו, אף על פי שכל אדם עסוק אף פחות ממנו, מחזיק מזכירה שתסנן עבורו את הטלפונים החשובים, ותדחה את אלה שאינם חשובים, אצל הרב - הס מלהזכיר כדבר הזה. "שלא יהיה מצב שמישהו יחפש אותי ולא יוכל להשיג אותי".

את העיקרון הזה ראינו בשבתות התורמים במספר הזדמנויות. היה חשוב מאוד לרב, שהנאומים יהיו קצרים ככל האפשר. באחת משבתות התורמים הכריז המנחה, הרב הלל פלאי: "כל דרשה 3 דקות" ... באחת השבתות, כשהיה נראה לו שהחזן האריך מעבר למקובל, ראו שהרב היה מוטרד מכך. "אולי מי מהציבור הגדול, חווה איזשהו טורח ציבור מיותר". אף על פי שהשבתות שנערכו בחורף קצרות הן, בכל זאת הרב לא הסכים להאריך בסעודה שלישית. "ישנם תורמים רבים המתגוררים במרחק רב, והדרך למקום מגוריהם ארוכה, ואף ייתכן שבבית מחכים להם ילדיהם הקטנים. יש לקצר ככל האפשר כדי שאנשים יוכלו לצאת מוקדם ככל הניתן".

פרופסור איתן מור, כיום מנהל היחידה להשתלות כליה בבית החולים תל השומר, ובעבר בבית החולים בילינסון, היה מאנשי הרפואה שנקשרו בקשר אמיץ וחזק

לרב עוד בתחילת דרכו, כשרבים עוד נדו על רקתם בפליאה. היתכן לשכנע אדם להיפרד מאחד מאיברי גופו, ועוד ללא כל תמורה?

מספר פרופ' מור:

"ואני, כבר בתחילת הדרך, למדתי מקרוב והפנמתי את המניעים של הרב, מה שהקל עלי להמשיך ולהיות שותף לדרך של הרב. זה החל בשיחות עומק במשרדי, והמשיך דרך היכרות עם הרב ובני משפחתו, בביקור בביתו הצנוע יחד עם רעייתי, בחול המועד סוכות. בביקור זה למדתי באיזו צניעות הוא חי, משם הפעיל את המפעל הגדול 'מתנת חיים' ביחד עם רעייתו הרבנית רחל. בתחילה משרד העמותה עוד היה בביתו, לכך הוסב אחד מחדרי הבית למשרד. הרב ויתר על משרתו כרב, והקדיש את כל כולו לקידום שליחותו. בהיכרות עם המשפחה, הבנתי כי המניע הנוסף היה הסיפור המשפחתי, הציפיה הרבה להבאת ילדים, וההבנה בסופו של דבר כי עליהם 'להסתפק' בשני ילדיהם, למרות הרצון העז להקים משפחה גדולה. לרב ולאשתו הרבנית רחל יש עוצמות של נתינה בלתי נגמרות, שבאות לידי ביטוי בהתכנסות השנתית בשבתות של משפחות התורמים, בהן יש אווירה מרוממת וקדושה. באירועים אלו, שניהם, הרב והרבנית, מקדישים את כל זמנם לכל אחד מהתורמים ולנשותיהם, כשהם לא מפסיקים להודות, לעודד ולהלל את התורם/ת ואת בן זוגם, על המעשה הגדול שעשו. והם, התורמים כולם, סובבים אותו לאורך השבת כולה, משל היה אב המשפחה הגדולה. הרב ליווה את התורמים גם לאחר התרומה, והיה בקי בכל קורותיהם: לידת ילדים, שמחות אחרות ולעיתים, לא עלינו, פטירת הורים. את הקהילה הגדולה שבנה, הרב היה משתף באמצעות הודעות בקבוצת הווצאפ של תורמי הכליה ובמייל. עבורי, הרגשת החיסרון של הרב היא ממש יום יומית".

מספר תורם הכליה יאיר קרייף:

"התרומה שלי התבצעה בכ"ב בשבט תשע"ז (19.2.17), וזכיתי להיות תורם מספר 398. בשנה זו אמורה היתה להתקיים שבת התורמים השנייה שנערכה עבור תורמי הכליה של אותה שנה, כשבועיים לאחר התרומה שלי. עוד כשהייתי במהלך ההכנות האחרונות לתרומה, קיבלתי טלפון מ'מתנת חיים'. לשאלה 'האם תרצה להגיע לשבת תורמים שתתקיים בבית המלון 'רמדה' בירושלים', עניתי בוודאות שכן. הסבירו לי שבועיים לאחר התרומה, יש סיכוי גדול שלא ארגיש בנוח במהלך הנסיעה, ובכלל במהלך השבת. אך מתיאורי השבת הקודמת שהתפרסמו, חשתי שהמאמץ יהיה מוצדק. וכך אכן היה. השבת היתה פרשת תרומה, שזו למעשה השבת שנבחרה מלכתחילה כשבת סימבולית עבור שבתות התורמים. למען האמת לא ידעתי מה בדיוק מצפה לי, וכן הייתי עדיין חלוש וכאוב מעט, והרב כמובן דאג שאני ורעייתי נקבל חדר הכי קרוב לבית הכנסת ולחדר האוכל, על מנת למזער את המאמץ הכרוך בעלייה במדרגות. בהגיענו לבית המלון, הרב והרבנית קיבלו אותנו במאור פנים עילאי, כאילו ההיכרות עם הרב היתה ידידות רבת שנים, וכאילו לא נפגשנו זמן רב, כשבסך הכל ההיכרות ביני לבין הרב החלה כחודש לפני התרומה. הרב התעניין לשלומי, איך אני מרגיש, איך הגענו ואיך עברה הנסיעה. לא הבעתי בפניו את רחשי לבי, אך כבר אז, ואולי עוד קודם לכן, חשתי שאני נכרך אחריו בעבודות של אהבה רבה ומופלאה. הרב פשוט כבש אותי בקסמו, בצניעותו, בענוותנותו ובלבביות הרבה שהקריין. בערב שבת התאספנו בבית הכנסת, מעט זמן לפני קבלת שבת, להתוועדות מוזיקלית עם ר' הלל פלאי, ולאט לאט התחילו להתאסף התורמים, והתחלתי להבין שאני חלק מדבר גדול ומיוחד. אתה כבר לא התורם הבודד, יש כאן קבוצה שלימה של אנשים מופלאים, ואני הקטן זכיתי להצטרף לאותה חבורה מיוחדת. ואז הרב נשא דברים, וקיבל את פניהם של כלל התורמים, כשהוא לא שוכח להזכיר ש'נמצא איתנו כאן תורם טרי במיוחד, שבועיים לאחר הניתוח, ומחר הוא יעלה לתורה ויברך הגומל'. תשומת הלב הזו היתה מרגשת מאוד עבורי.

"בהמשך השבת כבר הוכתרתי כ'תורם הטרי של השבת', ובמוצאי שבת הרב

ביקש שאתראיין למספר כלי תקשורת. מובן שהבנתי את חשיבות הדברים, ולא סירבתי. זכורות לי היטב סעודות השבת, השמחה והריקודים, העלייה לתורה וברכת הגומל, פאנלי התורמים שהתקיימו לאחר סעודת היום, וכמובן השיא היה בסעודה שלישית, כשהרב נעמד לדבר. תוכן הדברים איננו זכור לי, אך זכורה לי היטב דמותו המאירה, כשהוא עומד במרכז האולם הענק, שברגע אחד השתק והפנה את מירב הקשב לרב שנשא דברים. אחד הדברים הזכורים לי במיוחד, זו האחדות המופלאה ששררה בקרב כל משתתפי השבת. זה לצד זה ישבו חובשי כיפות סרוגות ושחורות, מכל הגדלים והסוגים, ואף כאלה שאינם חובשי כיפה. חסידים לצד ליטאים לצד ספרדים, כולם כולם כאיש אחד בלב אחד, חשו והרגישו שיש מכנה משותף בין כולם, והמכנה המשותף הזה גדול, חזק ועוצמתי הרבה יותר מכל דבר אחר. הרב עצמו היה הדוגמא האישית הכי טובה לכך. למרות היותו רב חרדי, אהב וכיבד כל אחד ואחד בכבוד מלכים אינסופי, ולמעשה, האווירה שהרב השרה בשבת ליוותה את כלל התורמים במהלך כל השבת.

"זוהי שבת שבוודאות אזכור ואנצור את רשמיה למשך כל ימי חיי".

כך כתבה תורמת הכליה אסתי ארנד:

"אחת החוויות הבלתי נשכחות, משבת התורמים בה זכינו להשתתף, בשנת תשע"ט, היא השיחה של הרב הבר בסעודת שבת. בלי מערכת הגברה, בקולו השקול והרגוע, המילים שלו הגיעו לכל פינות האולם שדמם ביראת כבוד.

"לפני שהרב נשא את דבריו, התאספו תורמי הכליה הגברים סביב שולחנו של הרב לשירה מרגשת ומרוממת, ולאחריה נעמד הרב והחל לשאת את דבריו.

"אף אלו מהסועדים שעדיין נותרו במקומם, נטשו את שולחנות הסעודה והתקבצו סביבו בשקיקה ובשתיקה, בולעים כל מילה. לא היה צורך להשתיק את הקהל.

"למרות השנים שחלפו, אני זוכרת בעוצמה סיפור קטן שסיפר הרב הבר, סיפור

שכל כך מאפיין אותו ואת מבטו על החיים.

"הסיפור, שריתק את כולנו, היה על יהודי ערירי שנפטר. שכניו לקהילה ליוו אותו למנוחות, וכאשר הלוויה עברה ליד חנות המכולת השכונתית, פרש ממנה אחד המלווים ונכנס לצרכנייה.

"מה דחוף כל כך לקנות באמצע לווית המת? השכן ניגש למוכר וברר אם לנפטר נותר חוב כלשהו. 'ברצוני לשלם את חובו, על מנת שיוכל להיכנס לבית דין של מעלה ללא רבב'.

"הסוף מרגש עוד יותר: 'אתה העשירי שנכנס לכאן עם אותה בקשה', עדכן המוכר, והרב הבר סיכם את שחשנו כולנו: מי כעמך ישראל!

"זו היתה דרכו של הרב הבר - מעולם לא העריך את עצמו, ואף מהארגון לא עשה עסק. הוא הביט בהערצה על כל אחד ואחד מישראל, תורם, נתנם, וכל יהודי באשר הוא. הוא לא חיפש בכל אחד את הטוב, הוא פשוט ראה בכל אחד שעומד מולו רק טוב, ובראיה הזו הוא העצים את הטוב לאין ערוך, וגרם לכל מכיריו להוציא מעצמם את הטוב ביותר".

תורמת הכליה אפרת בדיחי מספרת:

"במוצאי שבת התורמים, זכיתי לחוויה מיוחדת בדרך צדדית: בטרם אצא לדרך הארוכה הביתה לגולן, רציתי לסכם עם הרב נקודה קטנה, שלא התאימה לדיבור של שבת. הוא ישב בלובי ונפרד מ'אורחיו האישיים', התורמים ובנות זוגם, התורמות ובני זוגן. משכתי כסא וניסיתי להעלות את העניין. עד מהרה הבנתי ש'אבוד לי': הוא היה שקוע כל כולו בפרידה האישית מכל אהוביו, בברכת הדרך להם במאור פנים, אחד אחד, אחת אחת...

"תשובה לשאלה שלי לא הצלחתי לקבל, וזמני הלך וקצר. אבל חשתי בכל מאודי

עד כמה 'גדול שימושה יותר מלימודה'. מפנית הלובי הגיע אל הרב תורם שהוא בן המושב שלי, קשת, עם אשתו ובנם התינוק. הרב הבין פתאום שאנחנו עולים לגולן באותו רכב. באותו רגע נפנה מכל הפרידות ומיהר לענות לי על שאלתי..."

חיים נוימן, תורם כליה ותיק ואיש חברון, היה כנראה התורם האחרון שפגש את הרב. חיים, שבכובעו הנוסף משמש כפרמדיק של מד"א, היה בצוות האמבולנס שפינה את הרב לבית הרפואה. הנה טור שריגש וטלטל רבים, שפרסם חיים, לאחר שלצורך עבודתו כדוגם קורונה הזדמן לו לשהות במלון לאונרדו שם נערכו חלק משבתות התורמים: "בוקר טוב. השנה הקלנדרית הלא פשוטה שעברנו הסתיימה, וביום האחרון שלה, אני מוצא את עצמי שוב במלון לאונרדו ירושלים, אבל הפעם במיגון מלא, לוקח דגימות מאנשים שחזרו מחו"ל ונכנסו לבידוד.

"אני מסתובב בין האולמות והתמונות מתחלפות. הנה הוא שוב שם, בלובי, בחיך שלא מש. 'חיים, כמה טוב לראות אותך', כאילו אני בן יחיד. והנה מנחם, 'או, כמה אני שמח לפגוש אותך מנחם', וגם הוא בן יחיד, ויאיר הוא גם בן יחיד, וכך כל אחד ואחת, עם כל הלב מלא האהבה שלו לכולם, לכל אדם. אני יורד לחדר האוכל, והשירה המשותפת בסעודה שלישית עדיין מהדהדת לה באולם הגדול. העיניים רצות מאליהן, לא יכול שלא להביט אל קיר הצילום, והנה הוא שם, יושב בענווה ובגאווה, אלו הם, בני, חברי ותלמידי. ופתאום מבעד לכל, כך בלי אזהרה, הדמעות פורצות, כשאת הכל מחליף אותו יום ארוך, בו ראיתי לאחרונה מנסה לחבק מבעד למיגון. כשמתוך הכאב האיש, והמאבק לכל פיסה של אויר, החיך התמידי הזה של אהבה אין סופית לא מפסיק, ומילות תודה לכל אדם יוצאות מפיו. אני מנסה להקל, ולחשוב שכל זה סרט רע. 'חיים, כמה אני אוהב אותך', היו המילים האחרונות שאמרת לי, 'ניפגש עוד בשבת תורמים', עניתי בחזרה.

"והנה שוב אותו אולם, והכיסא הריק, והדמעות פורצות שוב. הרב, כמה אתה חסר

לי. הרב, שמור עלינו, ותן בלבנו כוח להמשיך את האהבה הזו, שכל כך הייתה בך, האהבה לכל אחד ואחד."

הרב שייע דייטש ממוסקבה הוא מלאך של חסד ידוע בעולם. אין כמעט אדם שעבר במוסקבה, ולא נעזר בו בצורה כזו או אחרת. תחת מפעלו העצום של רבה הראשי של רוסיה, הגה"ח הרב בערל לאזאר שליט"א, הוא פועל במסירות רבה וללא לאות, כשרעייתו לציידו. משכך, הרב דייטש כלל לא הופתע כשרעייתו, פערי, החליטה לתרום את הכליה ה-770 של מתנת חיים. זמן קצר לאחר התרומה של רעייתו, התקיימה שבת התורמים בלאונרדו, והוא ורעייתו הוזמנו לשבת על ידי הרב. על הרושם העז שעשתה עליו אותה שבת "שמיימית",

כתב הרב דייטש כך:

"לפני מספר חודשים, בליל שבת קודש פרשת וארא, מברכים החודש שבט, ואנוכי עומד בבית כנסת באחד מהמלונות בירושלים היפה.

"הגענו לפיוט 'לכה דודי', ושירה עוצמתית משתפכת מכל המתפללים: 'התנערי מעפר קומי, לבשי בגדי תפארתך עמי, על יד בן ישי בית הלחמי קרבה אל נפשי גאלה...'. עיני מלאו דמעות מהתרגשות, על גודל השעה והמקום; זו תפילה בה משתתפים כמאה וחמישים מתפללים; כל הקשת היפה והמדהימה של עם ישראל באולם אחד, כיפות כאלו ואחרות, בגדי שבת מגוונים, שחורים וצבעוניים - והמשותף המדהים בין כולם הוא: שרוב המתפללים הם בעלי כליה אחת בלבד!

"בעצימת עיני הדומעות חשבתי לעצמי תוך כדי שירה: ריבונו של עולם, הבט מלמעלה וראה, האם יש עוד עם כזה עם מסירות נפש לשני? האם היה פעם דור כדורנו, של אכפתיות לשני? האם לא הגיעה השעה, רק בזכות אנשים מיוחדים אלו, שתנער את עם ישראל מעפר הגלות, ותלביש לנו כבר את בגדי הגאולה?!

"פתחתי את עיני וראיתי את ידידי, הרב ישעיהו הבר, שלפני 12 שנים קיבל כליה,

ומאז ועד אותו שבוע - התרים כבר 770 אנשים ונשים שתרמו את אחת מהכליות שלהם, ללא קבלת שום טובה גשמית כזו או אחרת - באמצעות ארגון 'מתנת חיים' שהקים, ושגם ארגן את השבת הנפלאה הזו. וידעתי, בזכות אנשים כמוהו, הגאולה תגיע בקרוב ממש.

"את חווית השבת של מתנת חיים אי אפשר לתאר. מבואו ועד צאתו, הוא כולו שיר ושבח של אנשים שזכו בגופם ובנפשם להציל עולם ומלואו. שיא השבת הוא מדי שנה, באותה שעה נעלית של 'רעווא דרעוויך', כאשר הרב הבר נושא דברי תורה וחיזוק, משלב ומתבל בכמה סיפורים איתם התמודד בשנה החולפת, והציבור כולו יושב בדממה ושואב ממלאך זה, כוחות לימות החול".

אין מי שלא נתקל
באחת מחוברות
"סיפוריהם של תורמי הנליה"

הרב הוא זה שהגה את הרעיון. ההבנה שעמדה מאחורי ההיגיון שבכתיבה ובעריכה של סיפוריהם של תורמי הכליה היתה שהמחסום המרכזי שעמד בפניו הוא החשיפה המועטת של הציבור הרחב לעובדה, שקיים מושג כזה, לתרום כליה, ושערך הנתינה הזו גבוהה לאין שיעור. הסיכון הוא מינימלי ביותר, אך תחושת הסיפוק והזכות, היא לאין שיעור. חשב הרב והבין שעליו לצאת למהלך נועז מעט, אך כזה שבכוחו לחולל שינוי משמעותי בתפיסת העולם של אנשים. וכך יצאו לדרך חבורות הסיפורים של תורמי הכליה, וכתבות שער נרחבות עם תמונות של התורמים. למען הסר ספק, התורמים הינם אנשים נורמטיביים לחלוטין.

רשות הדיבור להדס אפיק, מי שראיינה את מרבית תורמי הכליה, וערכה את סיפוריהם:

"מעולם לא פגשתי את הרב, אך אני זוכרת את שיחת ההדרכה הראשונה שהוא נתן לי בנוגע לכתיבת העלון. הוא ביקש כל כך שלצד זה שאנחנו מייקרים את תורמי הכליות, לא נשכח לכבד גם את מטופלי הדיאליזה. כי לכאורה נשמע שהגיבורים האמיתיים הם אלו שתורמים, אבל למעשה, אנשים שמתמודדים שנים עם מחלת כליות, ושורדים וממשיכים להיאחז בתקווה, הם גם כן גיבורים גדולים, ואסור לשכוח זאת. התרשמתי מכך מאוד. אחר כך, כששוחחתי עם מטופלים (נתרמים), גם הבנתי שזה היה יחסו הקבוע של הרב כלפיהם. הוא התייחס אליהם תמיד בסבלנות עצומה ובמאור פנים. בכל פעם מחדש, לאחר פרסום העלונים, הרב היה מתקשר כדי להחמיא ולהודות. בכל פעם הוא נהג לומר שהוא מייחס לי חלק מהזכויות שבתרומות, וזה ריגש אותי מאוד-מאוד. גם בשיחות שקיימתי אחרי פטירתו עם אשתו, שמעתי ממנה שוב ושוב את ההודיה העצומה. אין אנשים כאלו בעולם (וסליחה שאני משתמשת בסלנג). הם נותנים תחושה טובה כל כך למי שסביבם.

"יצא לנו לשוחח מידי פעם, כשסיפורים של 'מתנת חיים' הגיעו לתקשורת. הרב היה זהיר מאוד. בכל פעם שרצינו לכתוב משהו, הוא שאל: 'בדקתם עם המרואייין שהוא מעוניין שכך ייכתב עליו?', 'הוא בטוח מסכים שנצטט את זה בשמו?' גם האמינות של כל פרט הייתה חשובה לו. הוא לא הסכים שנגזים לשום כיוון או

שנסטה מן האמת ולו כמלוא הנימה. היה פעם דיון מעניין, אם צריך לפרסם גם סיפורים של כאלו שהתאוששות שלהם מהתרומה הייתה קלה פחות, ונמשכה מעבר לימים ספורים, או להתמקד רק בסיפורים הפשוטים, של התורמים שהתאוששו במהירות. הרב עמד על כך שעלינו לשקף בחבורות את המציאות - לתת לקוראים לטעום מכל סוגי הסיפורים. הוא הדגיש שיש אנשים שמחליטים לתרום בעקבות הפרסומים שלנו, ואנו חייבים להציג בפניהם אך ורק עובדות נכונות ומדויקות.

"הרב אמר לי כמה פעמים שהוא מרגיש שיש לו זכות גדולה להצליח לחולל מהפכות (כן, הוא הכיר בכך, וזה היה הדבר היפה אצלו, שהוא הבין שחולל מהפכה עצומה, אבל לא ייחס את זה לעצמו אלא לסייעתא דשמיא). הוא סיפר לי שברצונו לחולל מהפכה גם בתחום נוסף - התחום שבין אדם לחברו, ואף דיבר איתי ברצינות על עריכת גיליון קבוע שיופץ בשבתות בבתי הכנסת. לצערי זה לא יצא לפועל, אבל אולי יום אחד זה עוד יקרה.

"כדי להבין מה היה סוד הקסם של הרב, אני חושבת שכדאי לראות את התגובות שנכתבו אחרי פטירתו של הרב. אני חושבת שאין עוד אדם בעולם, שקיבל תגובות אוהדות וחמות כל כך, מה שמוכיח שאנשים יודעים לזהות היכן יש לב טוב, כוונות טובות ורצון באמת ובתמים להועיל לזולת."

רגישות, מילה שמקפלת בתוכה עולמות אין סופיים של רגשות, שימת לב לפרטים קטנים, לפעמים בלתי נראים, שרוב בני אדם לא שמים לב אליהם. כזה היה הרב, ואת המושג רגישות פגשנו כמעט בכל סיפור שסופר עליו.

כך סיפר מחותנו של הרב - הרב יוסף בן ארזה:

"הפעם הראשונה שנפגשנו היה כמפגש בין מחותנים-לעתיד. מהרגע הראשון הרב ואשתו עשו עלינו רושם יוצא מן הכלל. אנשים רגישים ולבביים המשרים

רוח טובה על כל סביבתם. כשהתקבלה ההחלטה באופן רשמי על נישואי בתנו עם בנו של הרב, נפגשנו עם הרב והרבנית בלובי של מלון. היתה זו פגישה מרגשת, בה שיתפו אותנו הזוג הבר בכל מה שעבר עליהם עד ללידתו של בנם היחיד נתנאל ובתם חני, לאחר שנים מאתגרות של ציפייה והמתנה ארוכה. במהלך המפגש הרב הוציא מתוך שקית שהביא עמו בקבוק יין וכמה כוסות, ושתינו 'לחיים' (תמיד הוא היה כזה, מתכנן מראש את כל הפרטים, בטקט ובצניעות). התפעלנו כל כך מההתנהלות היפה והצנועה של בני הזוג הבר, כמו גם מהנקיות והרגישות שלהם בענייני כספים, והודינו לה' על הזכות שנפלה בחלקנו, להיות מחותנים עם הרב והרבנית הבר.

על אף עיסוקיהם הרבים, הרב או רעייתו שתחי' היו מתקשרים בערבי חגים ובשמחות, לברך ולאחל בלבביות ובשמחה גדולה. אפילו היו מתקשרים לאמי שתחי' ולהורי אשתי לאחל שנה טובה, ובעת אירועים משמחים".

אהרן הבר, אחיו הצעיר של הרב, משתף אותנו בסיפורים ובאנקדוטות הזכורות לו לטובה, או כאלו שהשפיעו עליו עמוקות. וכך הוא מספר:

"אני הקטן בבית, ולא סתם הקטן, אלא מי שנולד אחרי הרגע האחרון. האחות שמעלי גדולה ממני רק ב-8 שנים, ואילו אחי הבכור גדול ממני ב-25 שנה, ובעצם לא היינו יחד באותו בית, כי הוא התחתן לפני שאני נולדתי. 'שעי'ה', כך הייתי רגיל לקרוא לו. מבחינתי הוא חצי אבא, ובכלל הוא היה הבריה התיכון בחיי. כל צומת בעלת משמעות נידונה איתו, החל מבחירת ישיבה ועד בחירת כלה. תמיד היה שקול ומרגיע וידע לכוון לעצה המדויקת. עם השנים הוא הפך לבריה התיכון לא רק שלי, אלא של כל המשפחה. אף שידוך לא נסגר בלעדיו, כמו גם רכישת דירה או התלבטויות בנושאי עבודה ולימודים. היתה לו הבנה מופלאה בכל כך הרבה תחומים, שזו ממש תופעה בלתי מוסברת. הסוד שלו הוא מצד אחד להרגיש את

השני ברמה גבוהה כל כך, עד שהוא יכול היה להיות שותף איתו ממש בהתלבטות על כל צדדיה, ומאידך לתת לו את העצה הנכונה והטובה, כמי שרואה את הבעיה מבחוץ, כך שהעצה מדויקת ומותאמת עבור המתיעץ, נטולת שיקולים זרים ואינטרסים".

ממשיך האח אהרן לספר על הרב: "מה בנה אותו? הקשיים והאתגרים הרבים שלו! כאשר הוא בחר להתמודד איתם בשמחה ומתוך אמונה חזקה. הרגשתי שהבחירה הזאת, היא זאת ששינתה אותו. במבט לאחור, אני יכול לסמן במהלך השנים את השלבים שבהם הוא התעצם והפך מאברך למחנך, וממחנך לאיש סוד של מכריו הקרובים, ולאחר מכן לגדול היועצים בתחומים שונים ומגוונים, גם בנושאים מורכבים וסבוכים. ולבסוף ללב ענק שהכיל טוב אין סופי, והטוב הזה הקרין את אורו בצורה נדירה ועוצמתית.

"כל אחת מהתקופות והשלבים בהם הרב סלל את דרכו מעלה, לשאיפה עצומה של עשיית טוב לזולת, תוך כדי עבודה מידות אישית ופרטנית, מקבילה לתקופה אישית בה נדרש להתמודד עם אתגרים שונים. משרשם ניצחון במגרש העצמי, מיד השתקף הדבר כלפי חוץ. האתגר וההתמודדות עם ההמתנה הארוכה והמייגעת לילדים, מקבילה פחות או יותר לתקופת היותו ר"מ ומחנך בישיבה קטנה, ששם השפעתו על תלמידיו היתה מאגית. האתגרים הבריאותיים הביאו אותו למוקד של קהלים רחבים, וחיפוש דרך לסייע לאנשים. אתגר החקירה המטרתית והמעצר המכוער, הפכו אותו למרשים ומקרין במיוחד, ואף חשף אותו לציבור ענק שעד אז לא שמע ולא הכיר אותו. אבל מעז יצא מתוך".

רעייתו של הרב, הרבנית רחל הבר משמשת שנים רבות כמחנכת בבית ספר היסודי בשכונת הר נוף בירושלים. מטבע הדברים, במהלך עבודתה נעזרה רבות בבעלה הרב, שהיה בעל ידע תורני נרחב, ובעל ניסיון עשיר בתחום החינוך. היא משתפת

אותנו באחד הסיפורים הזכורים לה באופן מיוחד:

"כשאני הייתי כותבת תעודות, בעלי, באופן די קבוע, היה עובר לידי, ומספר לי שהסטייפלר היה מבקר פעמים רבות אצל בתו הרבנית ברזם, שהיתה אלמנה. היא היתה גרה בבניין שלו. היא היתה מורה. בכל פעם שהיתה כותבת תעודות, הוא היה אומר לה: תכתבי תעודות טובות, תתני תעודות טובות. אז כשבעלי היה עובר לידי כשהייתי כותבת תעודות, הוא היה אומר לי: אם תתני ציון גבוה מדי, זו לא תהיה עבירה בשבילך. תני תעודות טובות, תני ציונים טובים.

"בשנת תש"ן (1990), בתקופת מלחמת המפרץ, הייתי מאושפזת בבית החולים. היתה לי אינפוזיה ביד ימין ולא יכולתי בשום אופן לכתוב תעודות. היה לי גיליון הציורים, ומי שכתב את התעודות היה בעלי. פיזית הוא זה שכתב לי את ה-35, 36 תעודות שהיו לי, ישב וכתב את התעודות, ואני, בכל פעם הייתי צריכה לשמור עליו שלא יעוות לי פה ציונים. הוא היה אומר לי: למה היא קיבלה רק כמעט טוב מאוד? בואי ניתן לה טוב מאוד פחות, בואי ניתן לה ציון גבוה יותר. הרחמנות שלו לא ידעה גבולות, והייתי צריכה פשוט לשמור עליו, שלא יעלה ציונים, כי מדי פעם תפסתי אותו מעלה ציונים בלי שאשים לב. בשליש הבא, בתמוז, כשנדרשנו לתת תעודות, רציתי שזה יהיה אותו כתב יד ולא שני כתבי יד באותה תעודה, אז הוא התנדב לכתוב לי גם את התעודות במחצית השנייה, אף על פי שאז לא הייתי מאושפזת ולא היתה לי אינפוזיה על היד. המחזור הזה קיבל ציונים מאוד מאוד טובים..."

סיפורים רבים סופרו על יכולת הפרגון והעין הטובה בה נהג הרב, אפשר בהחלט לומר עם כמעט כל אדם שפגש. יעידו על כך מאות נהגי המוניות בירושלים שהתחרו ביניהם על הזכות להסיע את הרב, וזה בהחלט לא דבר מובן מאליה. אדם נוהג לפרגן לרעייתו, לבני משפחתו, לחבריו הקרובים לצוות. אבל לפרגן ולתת מילה טובה ל"סתם" נהג מונית, שזה לך המפגש הראשון וייתכן גם האחרון איתו,

זו ממש אומנות. צריך לדעת איך לפרגן ולומר מילה טובה, וכשזה נאמר, ידעת שהרב השקיע מחשבה בכך. הוא לא סתם "שלף" מחמאת סנדביץ' מהשרוול. הנה סיפורה של תורמת הכליה אפרת בדיחי:

"לרב היה כושר פרגון יוצא מגדר הרגיל. בתקופה מסוימת בה העומס על הרב היה גדול מאוד, הוא היה נעזר בי הרבה לכתובה, כמו גם לכותרות שנתתי לו להרצאות. למשל, 'ואחת בשביל לתת', שהפכה להיות כותרת להרצאות שלו, או 'מתנת חיים לתורם ולנתרם', זו גם היתה הכותרת של מאמר אחד בחוברת 'על הניסים', שהוא קיבל כלשונה.

"אז באחת הפעמים הראשונות, כשהוא אמר לי: תראי, אני תקוע, אישון לילה. עכשיו אני מתחיל לנסוע מאיזשהו בית חולים הביתה ומחר אני צריך את זה. אולי את יכולה להושיע אותי? אז כתבתי את מה שהוא ביקש ושלחתי. התגובה: 'אני אינשטיין, אינשטיין אני, איך ידעתי ברעיון גאוני ממך לבקש'. ראיתי בזה שני דברים. קודם כל הכרת הטובה הכל כך אופיינית לו, אבל גם ההומור. בעצם ראיתי בזה שלושה דברים. א. הכרת הטובה.

ב. ההומור שבו הוא ניסח את ההודעה. ג. ובעיקר הידיעה שלו שאם הוא יחמיא לי ככה ישירות, אני אולי אתבייש מהמחמאה, יהיה לי קשה לקבל אותה וכדרכי אני אהדוף אותה. אז הוא כביכול עשה סוויץ' כזה של 180 מעלות, ותמך את המחמאה אליו. אני שום דבר, אבל הוא - אינשטיין. הרעיון הגאוני לבקש דווקא ממני. וזה היה נפלא."

למרות ניסיונו הרב בתחומים רבים ומגוונים, ולמרות מעמדו המכובד וניסיונו הגדול בתחומי הייעוץ, הרב לא חש כל פחיתות כבוד להתייעץ עם אחרים, לשמוע ולקבל גם דעות שונות ומגוונות, גם כשנגדו את דעתו האישית, ובמקרים רבים אף שינה את דעתו. בנוסף, כמנהל ארגון שצבר ניסיון וידע בניהול, בביצוע וביישום של רעיונות ומיזמים שונים, הונחו לפתחו רעיונות חדשים לפיתוח ולביסוס הארגון. הוא לא נרתע לבחון שוב את הרעיון החדש, ואף לקבלו ולהוציאו לפועל. ידוע עד כמה קשה לאנשים לקבל רעיונות חדשים, אם זה מפני שהמציע "לא מבין בתחום"

אם זה בגלל האגו הטבעי הפוסל על הסף את האופציה לקבל ממישהו אחר. אצל הרב לא היה דבר כזה. הרב אימץ לעצמו את ראיית החיים של "איזהו חכם? הלומד מכל אדם", בדגש על "מכל אדם", כל אדם באשר הוא. במקרה אחד הציע תורם כליה נמרץ, לערוך סעודת הודיה המונית, לתורם, לא לנתרם, ולערוך פרסום מסיבי, כך שיגיע ציבור גדול. במהלך הסעודה ינשאו נאומים, ייערך פאנל תורמים, הציבור הגדול ייפגש עם תורמים מתוך הקהל, ומתוך כך, יש לקוות, "יצא" תורם או שניים. הרעיון היה חדש עבור הרב, וכבעל ניסיון בארגון אירועים, חלקם שהצליחו יותר וחלקם שהצליחו פחות, לרב היו מספר כללים על פיהם היה בוחר את הכדאיות של אותו אירוע. שאלה ראשונה שתמיד שאל וגם הסביר, "מדוע אתה חושב שאנשים, אחרי יום עבודה מפרך, כשבאופן טבעי מעדיפים לשקוע בספה המפנקת בקריאה ספר וכדומה, יטריחו את עצמם לצאת מהבית?" כל מפיץ יודע עד כמה לא מובן מאילו להוציא אנשים מהבית, כמה מחשבה ותכנון נדרשים לכך. אף על פי שהרעיון היה חדשני עבור הרב, הסכים הרב לצאת לדרך, דבר שהיה כרוך בהוצאות כספיות, ובהקדשת זמן רב ויקר של הרב לתכנון הערב. בין פגישה לפגישה, בין טלפון לטלפון, בין ביקור בבית חולים לביקור נוסף מצא הרב את הזמן למשהו שייתכן שלא היה מצליח כלל. בסופו של דבר, הערב הוכיח והצדיק את עצמו, כאשר במהלך הזמן מספר אנשים תרמו כליה הודות לאותה סעודת הודיה בה השתתפו.

מוסיף ומספר תורם הכליה וראש מכון "צורבא מרבנן", הרב ליאור פרישמן, שהיה מראשוני התורמים, ושומר על קשר הדוק עם הרב גם לאחר התרומה: "בעקבות התרומה נוצרה ביננו חברות אמיתית, למרות פער הגילאים, ממש חברות אמיתית. התחלנו לדבר והיינו מדברים ומסתמסים המון. בעיקר בשעות הלילה. הייתי יכול לקבל ממנו הודעה ב-11-12 בלילה, או שאני הייתי שולח לו

הודעה ב-11 בלילה, אתה ער? והוא היה אומר לי כן, אני יודע, רק אתה ער בשעות כאלו. והיינו מדברים המון ומשוחחים בכל מיני נושאים, בדרך כלל זה היה בענייני 'מתנת חיים'. בענווה שבו, הוא לא התבייש לשאול, להתייעץ ולשמוע מישהו נוסף, דווקא מישהו שאיננו בן גילו, ולא מהמגזר שלו. המון ענווה. לפעמים היו אלו סוגיות פוליטיות, והאם לעשות בארגון צעד כזה או אחר. והייתי מתפלל, למה הוא מתייעץ איתי? הוא כזה יהודי מורם מעם, תלמיד חכם מופלג, מי אני שהוא מתייעץ איתי? התגלגלו הדברים כך שלקחתי אותו פעם להרצאה בכנסת לפני סיעת הבית היהודי. לאט לאט הלך ונבנה אמון. על האור שהיה שרוי על פניו, ועל הסבלנות שלו, אפשר לכתוב ספר שלם".

"ישנם אנשים טובים, וישנם אנשים שעושים מעשים טובים, ולפעמים קורה שהדברים באים האחד על חשבון השני. ישנם אנשים בעלי עוצמות גדולות, השקועים במעשים טובים, אך המאמץ שהם משקיעים במעשים הגדולים גורם להזנחת ההתנהגות האנושית הנעימה, והרגישות לדברים הקטנים, ולאנשים הפשוטים.

"מנגד, ישנם אנשים טובים המתייחסים לזולתם בחום ובאהבה, אבל אינם ניצבים בחזית העשייה הגדולה.

"הרב הבר התייחד בשילובם של שני הצדדים - אדם טוב, עם מעשים גדולים, גם מפעל חיים (תרתי משמע) ענק, וגם אדם אנושי, מלא חום וטוב לב.

"מעשיו הגדולים, מטבעם, ידועים ומפורסמים. מפעל הצלת החיים 'מתנת חיים' - אין שני לו בעולם. אולם התנהגותו החמה כלפי כל אדם, אף שהיא מפורסמת פחות, אינה מרשימה פחות", כך כתב תורם הכליה יאיר ארנון, תושב ברוכין, והוא ממשיך:

"הדרך לתרומת כליה ארוכה, ומלאה בבדיקות פיזיות ונפשיות. זהו מסע נפשי

אישי של המועמד לתרומה. ליווי התהליך על ידי הרב הבר היה רגיש ומסור. אף שניתן היה לצפות שאדם שזהו מפעל חייו יפעיל לחץ על התורמים, הרב לא נהג כך. הוא ידע להגיד דברים ברורים על חשיבות התרומה, אך ידע גם להיות רגיש ולא ללחוץ. זוהי אומנות השילוב בין עיסוק במעשים הגדולים, לרגישות כלפי האדם הקט.

"הנקודה הזו בולטת גם בסיפור הקמתה של העמותה: הרב נתקל בבעיה אישית - הוא עצמו היה זקוק לכליה - ובעקבותיה, החליט לעזוב את כל עיסוקיו ולסייע לאחרים. לבו הרגיש דחף אותו להקים מפעל ענק למען הכלל - שילוב בין טוב לב לגבורה וגדלות.

"הרב הבר תמיד הקפיד לברר מה יחסם של בן/בת הזוג לתרומה, ואם בן הזוג לא תמך - הרב היה מונע את המשך התהליך.

"כך התנהל הרב הבר בכל עניין. למרות עיסוקיו הרבים - תמיד היה זמין לכל, והתייחס לכולם במאור פנים. הדברים היו נכונים לא רק לפני הניתוח, אלא גם לאחריו - בכל שאלה שנשאל, בכל פנייה, תמיד בדק, ברר, והחזיר תשובה מפורטת, ודאג גם לצרף מילה טובה ולהרגיע.

"לאט לאט מתאספים הסיפורים על יחסו של הרב לכל אדם. אתרום גם אני משלי: לאחר הניתוח, כשחזרתי הביתה, התעוררה שאלה שהטרידה אותי. בשעת לילה מאוחרת התקשרתי לשאול את הרב, שהשיב לי מיד, אך הרגיש שאני עדיין מוטורד מהעניין. הוא ביקש ממני להמתין רגע, ולמרות השעה המאוחרת ביקש מהרופא המנתח להתקשר אלי על מנת להרגיע אותי.

"כחצי שנה לאחר מכן, שוב נתקלתי בשאלה - שאלה פעוטה ושולית למדי, אך הרב דאג מיד לבדיקות אצל ראש המחלקה הכירורגית בבית החולים איכילוב (שכלל לא היה בעבודה באותו זמן).

"לבו הטוב של הרב התגלה גם בחיי היומיום - הוא תמיד הקפיד לשאול איך אנחנו מרגישים, לברר אם הכל בסדר ולדאוג לשלומנו.

"כדי לתרום כליה צריך לב גדול - מקור אנרגיה ומוטיבציה, והמוטיבציה הזו נדרשת גם לאחר התרומה. הליווי והרגישות של הרב לכל תורם, היו מקור אנרגיה חשוב בתהליך התרומה. הרב היה הלב של 'מתנת חיים', וליבם של תורמים רבים, שקיבלו ממנו אנרגיה לפני ואחרי התרומה".

כשעזר יעקב ביטון מירושלים גילה לחרדתו שכליותיו הפסיקו לעבוד והוא נזקק להשתלת כליה, הוא החל לנסות לחפש כליה באופן עצמאי. "יום אחד, ללא הכנה מוקדמת, התקשר אלי אדם שלא הכרתי, והציג את עצמו כמושתל כליה. הוא אמר לי: 'תשמע, הרב הבר על הקו, אני אעשה לכם שיחת ועידה'. דיברתי איתו דקה בערך, מלמעלה, ואז הוא אמר: 'תגיד לי, מאיפה אתה בארץ?' אמרתי לו: 'אני מירושלים, מרמות'. הוא אמר לי: 'איזה יופי, אנחנו גרים הר מול הר ולא ניפגש? לא יכול להיות. תגיע אלי למשרד'. בכלל לא חשבתי לפגוש אותו. כמו שאנשים לא חושבים לפגוש מנכ"ל של חברה כשהם צריכים משהו, אותו דבר. 'תבוא אלי, תגיע מתי שאתה רוצה'. קבעתי פגישה. הרב נתן לי את הנייד שלו. 'תהיה איתי בקשר'. ומאז תקשרנו בוואטסאפ והכל. כאילו אני המועמד היחיד להשתלה של העמותה. זה היה מדהים. לא הבנתי איך הוא מסוגל. אני כעורך דין, מנהל לקוחות, לא יכול לתת לכל לקוח שמשלם לי, את היחס שהוא נתן. היה לו מן קסם כזה, שלדעתי נבע מכך שהוא לא היה מחזיק טיבותא לנפשיה. זה היה סוד הקסם שלו. היה לו חיבורים עם כל סוגי וגוויי האוכלוסייה. אני לא יודע איך הוא הצליח לעשות את זה, בדור שלנו המפולג והעדתי והשבטי, אבל הרב הבר היה איש, הוא היה יהודי. אי אפשר לומר אפילו שהוא היה חרדי. הוא היה פשוט איש יהודי וזהו, בלי שום הגדרה אחרת, זה היה מדהים".

לרב היתה מומחיות מיוחדת, לפשט ולהסביר דברים מורכבים, כמו גם שאלות

שלפעמים נראו נוקבות, אך לאחר שיחה עם הרב הכל נראה הרבה יותר פשוט והגיוני.

רשות הדיבר לתורם הכליה נתנאל אפשטיין: "לפעמים סיפור קטן יכול לתת תמונה הרבה יותר גדולה. קצת פחות משנה לאחר שזכיתי בחסדי ה' לתרום כליה, בליווי של הרב, זכינו ונולד לנו בן, אחרי 4 בנות. עד מהרה התברר שהתינוק שלנו נולד עם סיבוכ בکلיות. זה עורר אצלי שאלה קשה באמונה - איך ייתכן שאני נתתי כליה, והתינוק שלי מסתבך בכליות?! אולי הייתי לא בסדר בתהליך תרומת הכליה, אולי היה מעורב יותר מדי אגו מצדי? הרגשתי שהיחיד בעולם שיכול להבין את עומק התחושה שלי, הוא הרב הבר. חייגתי אל הרב, ותוך כדי ההמתנה הכנתי את עצמי ל'שלוש, הרב, אני לא יודע האם הרב זוכר, תרמתי כליה לפני שנה...' אבל עוד לפני שהספקתי לומר מילה, הרב ענה: "נתנאל היקר, מה שלומך?" הייתי המום, שאחרי כל הזמן הזה, כשעוד מאות אנשים נכנסו לתהליך הזה של תרומת כליה, וכשיש לרב גם תלמידים וכל כך הרבה על הראש, הוא שמר את המספר שלי, וידע מיד מי אני! הרב הקשיב לשאלות שלי. 'הרב, אני לא יודע מה לעשות, אני נורא מבולבל ואני מרגיש שרק הרב יוכל באמת להבין אותי. ברוך ה', זכיתי לתרום כליה, ואז בדיוק שנה אחר כך, הבן הקטן שלי לוקה בכליות שלו. זה נראה כאילו שיש פה איזשהו סימן שמשוה לא היה בסדר אצלי כשתרמתי. אולי חשבתי מדי על הרצון שלי לתרום, אולי האגו הנצחי היה מעורב יותר מידי בהחלטה שלי לתרום, ולא מספיק כיוונתי לשם מצווה. אני לא יודע, אבל ה'ביקורת' הזאת משמיים מוציאה אותי מדעתי... יכול להיות דבר כזה?"

"נתנאל הצדיק, תוציא כל מחשבה כזאת מראשך", ענה לי הרב. 'הגמרא אומרת שלא ייתכן שבדבר שעשית כזה חסד עצום - בזה תלקה. כמו שמופיע בסיפור על נחוניא חופר שיחין, מכיר את הסיפור? אז ברור שאין פה שום עונש או ביקורת,

ח"ו. בדיוק להיפך, בזכות התרומה שלך - ניצלו הכליות של הבן שלך'.

"נרגעתי, והמשכתי ל'הדסה'. כעבור כמה שעות, כשאני במחלקת ילדים, עם הבן הקטן שלי שהיה רדום אחרי שיצא מהניתוח, הרב הבר והרבנית רחל הגיעו פתאום, באו לבקר אותנו. הרבנית חיבקה את אשתי בת-אל ונתנה לה ספר תהילים יפהפה, עם הקדשה אישית. היינו המומים, שלא רק שהם זכרו אותנו, הם גם טרחו להגיע לתת לנו חיזוק כשהיינו זקוקים לזה כל כך".

ממשיך נתנאל אפשטיין לספר עוד מספר סיפורים: "הרב נהג להתקשר בערב יום כיפור, לבקש מאיתנו, התורמים, ברכה. הוא אמר שנהוג לפני הימים הנוראים ללכת לצדיקים ולקבל מהם ברכה, ואין יותר צדיקים ממני שמוכנים לתרום איבר מגופם להצלת חיים. ניסיתי לגמגם שהכל בזכות הרב, ולהגיד שאין לי מילים להודות לו על הזכות הזאת שלגמרי מכוחו, אבל הרב התעקש שאני הצדיק מבין שנינו, ושאני אברך אותו. אם כך, אמרתי, אז שהרב יברך גם אותי. נזכרתי בדבריו של רבי נחמן שאמר פעם: מי הוא צדיק? צדיק זה מי שרואה את הצדיקות בכל מי שסביבו".

על הפגישה הראשונה עם המושל, מספר נתנאל כך: "רק כשנה וחצי לאחר התרומה נפגשנו אני והמושל שלי לראשונה. המפגש נערך בלשכתו של הרב. הגעתי עם אשתי וילדי באיחור גדול, אך הרב קיבל אותנו בחום, באהבה ובשולחן ערוך בכל טוב, שאח"כ גיליתי שהוא כנראה ערך בעצמו. הילדים, ביישנים מטבעם, הסתתרו מאחורינו אל מול האיש הזר הזה, אבל הרב רכן לעברם ושאל אותם שאלות מצחיקות, עד שכל המתח נעלם והם התפקעו מצחוק, והרגישו בנוח להתכבד מהבייגלה שהרב הגיש להם. "כששמואל הגיע, מלווה באימו ובאחותו, הרב התרגש כל כך, וצילם את החיבוק הארוך בינינו, ואף הצטרף אליו.

"בסיומו של המעמד המופלא והמרגש הזה, אחותו של שמואל פנתה לרב, ואמרה שהיא רוצה מאוד לשמור שבת, אבל היא לא מסוגלת לוותר על הסיגריות. בראשי דמיינתי כל מיני תשובות אפשריות של 'אין מה לעשות, תתגברי!' וכו', אבל במקום, הרב שאל אותה כמה היא מעשנת בכל יום, והיא ענתה לו. הרב שאל: 'תגידי, על סיגריה אחת ביום, את יכולה לוותר?' והיא אמרה שכן. אמר לה הרב "אז

תדעי לך שבכל סיגריה שאת לא מעשנת - את שומרת שבת! שמירת המצוות זה לא 'או הכל או כלום'. בכל רגע שאת לא מעשנת, בכל פעם שאת לא מדליקה את המתג של האור - את שומרת שבת! אין לך מושג כמה עצומה כל פעולה קטנה של מצווה שאת עושה!" הייתי המום מהאמת, מהגאונות ומהרגישות שהקריין הרב, ולא פחות מכך, מהיכולת להבין בדיוק מי הנשמה שעומדת מולו, ואיזו תשובה תיתן לה הכי הרבה כוח והתקדמות מחד, ומאידך, מבלי לעגל פינות הלכתיות. היא יצאה משם קורנת מאושר, כמו כלנו.

"רגע לפני שיצאנו מהלשכה, הרב אמר לי בשקט שזה היה בזכות הילדים, שהשרו אווירה כזו שאפשרה את השאלה הזאת.

"שוב, צדיק שרואה רק 'צדיקות' בסביבתו".

למרות רצונו העז של הרב לזכות כל אדם לתורם כליו, ידע והבין היטב שלא כל אדם כשיר ולא מכל אדם נדרש לתורם בפועל כליו. במקרים רבים שראה ש"זה לא הולך", ניסה לשדל את התורם לרדת מהתהליך, מתוך אמונה שבסופו של דבר כל אדם יכול לתורם מעצמו משהו לזולתו, אפילו חיוך.

הרב ישי שריג הוא תורם כליו שבעקבות התרומה כתב ספר העוסק בפן ההלכתי והמעשי של תרומת כליו. וכך הוא מספר:

"אני זוכר את פגישותינו הראשונות, כאשר נאבקתי בתחילת הדרך כדי לתורם כליו, ומערכת הבריאות דרשה לבדוק דברים נוספים, ובכך נדחתה תרומתי בכחצי שנה. הרב האיר פנים, ונתן לי הרגשה שהעיקר בתהליך התרומה, הוא לא התוצאה, אלא הרצון. הרב חזק אותי מצד אחד, אך ניסה לרמוז בעדינות שיש מצוות אחרות, ולא צריך להילחץ אם יפסלו אותי מתרומה זו.

"הרב תמיד האיר פנים בצורה יוצאת דופן. אני חושב שאחד מהדברים שהרגשתי בכל מפגש מחדש, זה שאני פשוט רוצה לחבק אותו, ולמלא אחר כל בקשה או

דרישה שיטיל עלי. החיוך שלו היה מחשמל, פשוט גרם לי לרצות להיות חלק. "החיבור המדהים בין אישיות עם כל כך הרבה אור וטוב, למפעל שכל כולו אהבת חסד, היה חיבור שמיימי. הרב הוא פלא, לא רק במישור האישי, אלא גם במישור הציבורי. לא ראיתי מימי אדם שכל כך אוהב וכל כך מעריך כל אחד! גם מי ששונה ממנו בתכלית, קיבל הרגשה שהרב מעריך אותו. העיניים שלו נגעו בכל לב פועם. "לרב הייתה רגישות מופלאה לפרטים קטנים. בערב שבת, לאחר שהשקתי את ספרי 'בוחן כליות ולב', קיבלתי מהרב והרבנית סידור פרחים. למשלוח צורף פתק מלא הערכה ותודות. מי שהיה מתבונן מהצד, היה יכול לחשוב שלרב יש רק תלמיד אחד, רק אותי. אלא שכשמתבוננים בצורה רחבה יותר, מבינים, שההרגשה שאני קיבלתי מהרב היא רק אחת מאלף. לרב יש הרבה ילדים, שלמדו וקיבלו ממנו מזוויות שונות, וכל אחד הרגיש פשוט בן יחיד".

עוד משתף הרב ישי שריג במסירות לתורה ובניצול הזמן של הרב:

"היינו בסוכות באירוע של תורם כליו באחת הגבעות בשילה. אני לא זוכר בדיוק את הפרטים, אך הרב הגיע אלינו כבר משמחת בית השואבה אחרת, לאחר יום עמוס, והשעה כבר לא הייתה מוקדמת. הרב דיבר ושיבח את התורמים כדרכו, ולאחר מכן ביקש ממני לדבר קצת. בסיום הערב, הצעתי לרב שאקח אותו לביתו. אני זוכר שהרב עשה מאמצים כבירים לדבר איתי במהלך הדרך, ולתת מענה לשאלותי, אלא שהוא פשוט נרדם בין משפט למשפט, כוחותיו כבר לא עמדו לו.

"כשהגענו לביתו של הרב, השעה הייתה כבר אחרי אחת עשרה בלילה, והרב ביקש שאכנס. הרבנית הציעה לי שתייה ומשהו לאכול, והרב הלך לשבת על לימודו. זה היה פשוט מחזה שלא ייאמן. הרב היה בעל רצון אדיר לכבוש את כל העולמות. מבחינתו, גם אם בפועל הוא מציל חיים, פשוטו כמשמעו, דבר יום ביומו, זה לא תירוץ לא ללמוד תורה בכל יום כמה שעות. צריך לגדול בתורה, ולכן בכל רגע שהרב לא נמצא עם תורמים או נתרמים, הוא עסוק בללמוד וללמד.

"בעיני, הרב הוא דוגמא של ניצול זמן בצורה הכי קיצונית שאפשר. איך אמרה הרבנית? הרב לא חי מעט שנים, אלא פשוט חי מהר, פשוטו כמשמעו. כל יממה

שלו הייתה שבוע של אדם אחר.

"הרב זכה לא רק להקים מפעל ולהציל חיים. הרב לא נתן רק כליות לזקוקים לכך. הרב נתן לנו גם הרבה לבבות. כל אחד קיבל מהרב לב ענק, מלא חום ואהבה. שכל אילנות שיצאו ממך, כל התלמידים וכל ממשיכי דרכך, יהיו כמותך".

פסיפס התורמים האנושי מורכב ממגוון רחב של אנשים העוסקים במקצועות שונים. אחד מאותם רבים הוא הרב דוד אוסטרופ, תושב שכונת הר נוף, "שכנו של הרב הבר". הרב אוסטרופ זכה להיות מתלמידיו הקרובים של פוסק ההלכה הנודע הרב שלמה זלמן אויערבך זצ"ל. למרות היותו אדם עסוק בצורה יוצאת מן הכלל, מצא הרב אוסטרופ את הזמן הנדרש כדי לעבור את תהליך תרומת הכליה, שבסופה תרם את כלייתו לאדם שסבל רבות והיה מרותק למכשיר הדיאליזה זמן רב. מספר הרב אוסטרופ: "כשהעליתי את רעיון התרומה, אשתי מאוד לא התחברה לרעיון, והיה קשה לי לשכנעה.

"פעם אחת עמדנו ליד אולמי וגשל בבני ברק. בדיוק באותו זמן הרב הבר עבר ליד האולם כשהוא נוסע במונית. הרב, שידע על הקושי של רעייתי להתחבר לרעיון התרומה, אמר לה כך: 'תרומת כליה זה לא כמו נהג מונית. נהג מונית, כשהוא נוסע - הוא מפעיל מונה, וכשהוא לא נוסע - המונה לא פועל. בתרומת כליה המונה תמיד פועל. כשאתה אוכל, כשאתה ישן, כשאתה ער, העסק דופק, הענקת למישהו חיים!'"

אין תורם שלא נתקל בשאלה התיאורטית לכאורה, שנשאלה אין ספור פעמים במהלך התהליך: "מה תהיה תגובתך אם חלילה יתברר שלאחר התהליך המורכב והמאתגר, גופו של המושל ידחה את הגוף הזר שהושלל בקרבו, והכליה תדחה? התדע להתמודד עם מציאות שכזו?"

ברוך ה', לרבים מתורמי הכליה, השאלה הזאת נשארה תיאורטית, והתשובה הרווחת של מרבית התורמים, "אני את שלי עשיתי, וה' יעשה את שלו" נשארה גם כן בגדר התיאוריה בלבד, מפני שלא נאלצו להתמודד עמה פנים אל פנים. אך ישנם לצערנו מספר תורמים שנאלצו להתמודד עם השאלה המעיקה, לפעמים

כעבור שנה, שנתיים ושלוש, ובמקרים חריגים יותר אף לאחר זמן קצר. אחד מאותם תורמים הוא תורם הכליה יוחאי גרינגליק, שהכליה שתרום החזיקה מעמד שבועיים בלבד. "הרב התקשר אלי וביקש שאגיד לו מה חיזק אותי שהכליה שתרמתי קרסה בסך הכל אחרי שבועיים מהתרומה. הרב סיפר לי שאישה שתרמה והשתלה לא הצליחה, קיבלה את זה קשה מאוד, ומרגישה כאילו הקב"ה דחה את התרומה שלה.

"הרב אמר לי: 'אני יודע שלמרות הקושי הגדול, אתה קיבלת את זה בצורה טובה, ולא נשברת מהבשורה הלא פשוטה. תגיד לי מה חיזק אותך, אני רוצה לדעת מה אני יכול לומר לה, איך אני יכול לנסות לחזק אותה?'

"שוחחנו שיחה ארוכה, ולבסוף הרב ביקש שאכתוב לו את כל הדברים בהודעה, כדי שהוא יוכל להעביר לה.

"כך היה הרב הבר, עם לב רגיש ומקשיב, ועם יחס אישי לכל אדם, לומר את המילים הנכונות והמחזקות.

"לאחר השיחה סיכמתי עבור הרב את הנקודות אותן העלינו במהלך השיחה, וכך כתבתי: 'לשאלתך, מה עזר לי להתמודד עם הקריסה של הכליה, כשבועיים לאחר התרומה?

א. הצער שלי התגמד לעומת צער המשפחה והנותר, על ההשתלה השנייה שנדחתה. ב. התכוננתי מראש לאפשרות הזאת. במפגש עם פסיכולוגית, כשלושה חודשים לפני התרומה, היא שאלה אותי איך אני אגיב במקרה שהתרומה תיכשל. "זה היה בשבוע של ט"ו בשבט, וממש באותו בוקר לימדתי בתיכון בתל אביב שיעור שהמסר שלו היה, שאנחנו לא עושים מעשים רק בשביל לאכול את הפירות. המדרש מספר על אדריאנוס הקיסר, שפגש זקן בן 100 שנטע עץ. הזקן אמר לקיסר, שבאמת לא בטוח שהוא יזכה לאכול מפירות העץ, אבל הוא נוטע למען הדורות הבאים. גם בתרומה שנכשלה, אף על פי שלא רואים את הפירות בטווח המיידי - המעשה הוא הטבה לדורות הבאים, כי דווקא ההשלמה עם האפשרות, שבאחוז מסוים התרומה תכשל - היא זאת שמעודדת יותר אנשים

לתרום. ג. כשנה אחרי שהתרומה נכשלה, אכן ראיתי פירות. התקשר אלי חבר, ואמר לי שהוא רוצה לבשר לי, שהוא תרם כליה בזכותי.

כששאלתי למה, הוא אמר שדווקא זה שהתרומה שלי נכשלה, והייתי עדיין שלם עם המעשה - זה מה שגרם לו לתרום!

ד. לפעמים יש תחושה של 'עבד שבא למזוג כוס לרבו, ושפך לו קיתון על פניו'. אבל נראה לי שבדיוק להיפך, הקב"ה הפך את המתנה למתנה גדולה הרבה יותר, למתנה לשמה.

"הערך של המעשה, בלי לקבל את השמחה הגדולה של הצלת החיים הנראית לעין - גדול עשרת מונים.

"ה. השמחה שאולי יש באפשרותי לעזור בתובנות אלו למישהו שחווי חוויה דומה לשלי. בכל פעם שנפגשתי עם הרב הבר, הוא אמר לי, כמה בעיניו, דווקא התרומה שלי שלא הצליחה, גדולה בעיני ה'".

בדומה לסוגיה הרגילה והמורכבת של התמודדות עם תרומה שהצליחה לפרק זמן קצר, ישנה התמודדות נוספת עמה מתמודדים חלק מתורמי הכליה: הקשר עם המושל/מושתלת, כאשר המושל/ת שקיבל מהם את הכליה לא תמיד עונה על ציפיות מסוימות, ולפעמים אף לא שומר כלל על קשר עם התורם.

מספר אחד מתורמי הכליה:

"לאחר כחצי שנה מהתרומה שלי ביקרתי את הרב בביתו. הרב התעניין לשלומי ולשלום המושל שלי, והתפלא מאוד לשמוע שהתורם לא שמר על קשר. אני מצידי אמרתי לרב שלא תרמתי בשביל שיהיה לי קשר עם המושל, תרמתי נטו כדי להציל חיים, ומבחינתי אפילו במידה מסוימת נוח לי שאנחנו לא בקשר. הסברתי לרב שהמושל עשה עלי רושם של אדם די ביישן, וודאי הוא לא יודע

כיצד להודות לי על כך שהצלתי את חייו ממוות. הוספתי ואמרתי שזה לא בא מצדי, אני ניסיתי קצת לשמור על קשר, אבל זה 'לא זרם', ואני ממש שלם עם זה. גם אם בהתחלה היה לי קצת קשה, כבר 'עברתי את זה'.

"לרב, כאדם שאחד מהערכים החשובים אצלו היה המושג של 'הכרת הטוב', ראיתי שמאוד לא נוח עם מה שסיפרתי על המושל שלי. למרות זאת הוא הוסיף ולימד אותי מה המבט שלו בכלל לחיים, כלל שתקף גם למקרה שלי. וכך אמר הרב: 'אנחנו במתנת חיים רצים למרחקים ארוכים. אל תסתכל במבט צר ועכשווי', אמר הרב, 'תרחיב את המבט, תסתכל בפרספקטיבה רחבה יותר. תראה קדימה 30/40 שנה. אתה לא יודע מה יתברר אז, מה יסתדר, מה תבין אז שלא הבנת עכשיו'. אני חושב שהרב היה ממש נאה דורש ונאה מקיים. ראו אצלו שבכל עניין ששייך ליישם כלל זה, הרב יישם אותו במלואו".

הניסיון הרב שצבר הרב במהלך השנים לימד אותנו, שלא הכל ורוד, ולמרות הרצון להראות שכל התרומות מסתיימות ללא סיבוכים, חיש קל, עדיין, וכפי שלומד כל תורם במהלך התהליך, ייתכנו - אמנם באופן נדיר, אך ייתכנו - סיבוכים, ואף שהאחוז הוא מינורי עד כדי אפסי, לא ניתן להתעלם מהם, וראוי להביא אותם לידיעתו של התורם טרם תרומתו. משכך, לא נמנע הרב לפרסם גם את הסיפורים שאכן קרו בצורה נדירה, לידיעת הציבור. על אחד מהם מספרת תורמת הכליה אפרת בדיחי: "בזמן שבת התורמים שלי הייתי במהלך כתיבת ספרי, 'ואחת בשביל לתת'. הקדמתי להגיע מן הגולן למלון, כדי לתפוס את הרב לשיחה קצרה: באותה תקופה שמעתי על תורמים אחדים שהסתבכו במהלך הניתוח שלהם, אם מעט ואם קצת יותר. הייתי מוטרדת מאוד מן החשש, שמרוב שאני מאוהבת במתנת חיים, אני עלולה לשיר לה שיר הלל מוגזם, מתעלם פה ושם מן האמת; מרוב שאני מתפללת שהספר יסלול מסילות ללבבות חדשים ולכליות נוספות - אני עלולה

ליפול בפח הרגשי של עצמי, לעגל פינות ולִפְיִיף מעט את המציאות האמיתית. "מצאתי את הרב והרבניתי מסבים לארוחת בוקר במלון לאונרדו. לא הועילו טענות ומענות, ומיד נשלחתי אחר כבוד למלא צלחת גם לעצמי ולהצטרף לשולחן מאיר הפנים. עכשיו תפני את מבטך אחורה ושמאלה, פקד עלי הרב. את רואה שם אישה עם מטפחת סגולה לראשה, יושבת וגבה אלינו? אני רוצה שתיגשי לשם ותשוחחי איתה. תשאלי אותה את כל השאלות שיש לך, ותבקשי שתענה לך על כולן באופן גלוי ומשוחחר.

"צדיק גוזר, ואני מיהרתי לקיים בהכנעה. זו הייתה עפרה בן לזר, מן היישוב עֵנב שבשומרון. נבוכותי, אבל עפרה ענתה לי בחביבות, בפרוטרוט ובגילוי לב. התברר שבמהלך הניתוח שלה נותר צינור לימפה אחד שלא נסגר כל צרכו. נוזל לימפה דלף לה לחלל הבטן, וחולל שם מהומה שנמשכה זמן רב. היא נזקקה לעוד פעמיים של התערבות כירורגית, ואיכות חייה נעשתה ירודה באותם ימים. שלושה חודשים חלפו עד שעפרה חזרה לעצמה לגמרי, וכל התלאות היו כלא היו. 'אין בלבי מאומה על העמותה או על הרב, ואני לא מתחרטת לרגע על התרומה', סיכמה בחיך.

"חזרתי אל שולחן הזוג הבר באֶנְחָת הקלה. 'חכי, אמר הרב. אני רוצה שתפגשי גם את יעקב גורי ממשואות יצחק, שנותח ממש לאחרונה, ושהסתבך גם הוא'. בכוונה הלכתי לִשְׁבֵּת עם יעקב בקבוצת הדיון שאחר סעודת היום, ובמהלך השבת שוחחתי גם איתו ועם אשתו. 'צאתי משתי השיחות האלה בלב כבד על החברים שהסתבכו, אבל מאידך - בתחושה טובה: אני יכולה לכתוב את תוספות המידע והתובנות הנלוות לסיפור - בלב שלם ובדיוק לְאִמָּת. ומה שהכי ריגש אותי: בעידודו של הרב ובברכתו המלאה..."

"מי כאן הלל? מי כאן הלל?"

"מה שנראה כסיפור ילדים מתוק ומלמד למידות טובות, הוא בעצם מדרש גמרא במסכת שבת, שזור בכמה סיפורים על הלל הזקן, אהבתו לכל, סבלנותו אין קץ לכל

אדם ולכל זוטה, וראיית הטוב בכל אחד ואחד". כך פותח תורם הכליה אוריה מאיר את סיפורו וזיכרונותיו על הרב. "הרב, שהיה מסור לעם ישראל בכל רמ"ח אבריו, גילה שמחה יתירה בכל עת שנפגש עם ילדים קטנים. כשהגעתי לרב עם הבן שלי יצהר, הוא היה בן 5, והיה ברור לי שאני הולך להיות שולי בפגישה הזו.

"חשוב שנבין, שבאותה תקופה הרב 'החזיק בראשו' מעגל הולך ומתרחב שהגיע ל-1,600 תורמים ומושתלים, ומהצד רשימה של עוד כמה מאות אנשים שסובלים ייסורים קשים, וממתנים לתורם כדי לצאת אל האורה. הוא ידע עליהם רבות, והוא זכר היטב, והוא לא נשמט מלהתייחס לכל דבר, ומכל הלב, ולא כמילוי חובה. הרב הקטין את עצמו בצורה שהיה לי קשה להכיל. כשאתה עומד ליד אדם ענו אמיתי, קשה לך בגלל מי שאתה... וגם ככה הרגשנו קטנים. אבל אין תורם שלא זוכר את היד המושטת קדימה בתנועה משביתה של 'אל תעז לקום', כשהרב הגיע לבקר אחרי הניתוח, נכנס במבט 'משתפל' כזה, מביט בך מלמטה כאילו, ומתחיל לדבר בשבחך, כאילו אתה חלק מכת מלאכים שלבשה בשר וקפצה לביקור. ועל הפער בין המעשה של הרב לשלנו דיברנו רבות, שהרי כבר דרשו חז"ל 'גדול המעשה יותר מן העושה'.

"בראיון רדיו יאמר הרב למראיין, שהמכנה המשותף לאנשים האלו, זה שזה לא הדבר הטוב הראשון שעשו בחיים. לאמא של התורם הוא תמיד יפנה בשאלה: 'מה שמת לו במטרנה?', ולילדים של התורם תמיד יגיד באהבה רבה: 'הוא איש גדול מאד אבא שלך, שתדע'."

על רגישותו הרבה של הרב הוסיפה וסיפרה שלומית, אשתו של אוריה:

"בלוויה של בני (אחיו של אוריה יבדל"ח) הכל היה שבור כל כך ונורא כל כך, ואז ברגע אחד ראיתי את דמותו של הרב מציצה מהצד, הוא הגיע! השנייה הזאת נתנה לי איזה רוגע. לא יודעת להסביר, כאילו 'אבא פה, זה בסדר'."

עד לאותו בוקר אומלל בו החליט מי שהחליט שמפעל הצלת החיים "מתנת חיים", שהביא במישרין להצלת חייהם של מאות איש ואישה, הוא בלתי חוקי, ומן הראוי לעצור מפעל חיים שכזה, ובכך הביא לפתיחת חקירה כנגד העמותה והעומד בראשה, הרב הבר, חקירה שהסתיימה בטיהור שמו של הרב והעמותה - עד לאותו היום לא הכירו באופן אישי וישיר, הגאון הגדול הרב הראשי לישראל וראש אבות בתי הדין, הרב דוד לאו, ורעייתו הרבנית ציפי, את הרב הבר, מה שלא מנע מהם, בטוב לבם, לבקש משופט בית המשפט לאשר כי ביתם יהווה חלופת מעצר לרב, שהיה במצב בריאותי ירוד.

רשות הדיבור לרבנית ציפי לאו:

"מבחינתנו זה היה מובן מאליו. אשרינו שזכינו שהקב"ה בחר בנו להיות השליחים לעשות את הדבר הזה. אנחנו אפילו לא חשבנו שעשינו משהו מיוחד, ממש לא. אני זוכרת שבעלי הרב ביקש ממני להכין חדר, שעוד מעט משהו מגיע אלינו לכמה ימים הביתה. לא ידעתי לא מה ולא מי, והרב היה בבית הדין והוא לא יכל לדבר הרבה זמן. זו היתה הודעה אחת קצרה.

"החדר היחיד שהיה פנוי היה חדר ממ"ד, בחדר שיש בו רק מיטה נפתחת לשתים עם דלת פלדלת. זה מה שהיה באותו רגע. ליד הממ"ד הזה היה עוד חדר, שהוא חדר מעבר, חדר מבואה ששם היתה ספריה של הילדים. כמובן ששם בחדר לא היה אף אחד. היתה ספריה של הילדים וארון. בעצם, לכאורה, הוא יכל להשתמש בשני החדרים. אבל הוא היה כל כך ענו, שלא העז אפילו לצאת מהחדר לחדר הסמוך. אבל היה לו מקום שיכלה להיות לו קצת פרטיות, והוא כל הזמן כמובן רק הודה והודה והודה.

"אני חושבת שאפילו הנושא של להרגיש תחושה של בית היה חשוב לו - אם אני לא טועה, הוא אפילו כן הסתובב עם פיג'מה. הוא רצה לתת תחושה שהוא מרגיש מבחינתו בבית, ושגם אנחנו נרגיש בבית. הוא בא לבית שלנו, אז שאנחנו לא נרגיש לא בנוח איתו, ושהוא ירגיש מאוד בנוח איתנו. אבל למטבח הוא נזהר מאוד לא להיכנס לשבת לאכול איתנו, כדי לא להפריע. שאנחנו נוכל להמשיך

באוירה המשפחתית שלנו. יום אחד, כשהוא חזר מוקדם יותר, הוא קרא לילדים לשבת, ושהוא ישחק איתם בפליימוביל. הבאתי לו כיסא קטן של ילדים, כי זה מה שהוא ביקש. הוא לא יכל הרי לשבת איתם על הרצפה, וזה דבר שהוא הצטער עליו מאוד. אז הבאתי לו כיסא של ילדים, והוא ישב שם ונתן להם הנחיות. את האיש הזה להזיז, ואת זה לקחת ואת זה להביא, והם בנו ביחד. הילדים שיחקו שודדי ים, והוא ניסה להוביל את זה למקום של תיבת נוח. כל הזמן ניסה להעביר לבן שלי את חוויית הלימוד. הוא ניסה כל פעם להיות עם הבן שלי ולהכניס אותו באמת למקום של כיף ושל חוויה, והכל בנחמדות ובכיף ובשמחה.

"ובאמת, הילדים שלי זוכרים את 'הרב של הפליימוביל', והבת שלי זוכרת את הרב שהביא לה בובה. אחרי שהם חזרו הביתה, הבת של הרב יום אחד באה והביאה מתנות לילדים. לבת שלי היא הביאה בובת ניו יורק. באמת ראו שמדובר באדם עם אישיות משכמו ומעלה. כמה שהוא נזהר שלא להטריח ולא להפריע. לאחר תקופה לא ארוכה, כשהרב הבר כבר חזר לפעילות בשיא כוחותיו, הוא שלח לי יום אחד את ההודעה הבאה: 'פרסום ראשון, הפרקליטות תודיע בקרוב על סגירת התיק נגד הרב ישעיהו הבר, ראש עמותת מתנת חיים'. כתבתי לו: 'סייעתא דשמיא, שכל החושבים לרעה לא יצליחו ומחשבתם תתהפך לטובה. אין אנו יודעים ומבינים חשבונות שמים'. אני לא יודעת מאיפה באו לי המילים האלו, אבל זה מה שכתבתי לו באותו זמן. ואז הוא כתב לי: 'חשבון אחד אני מבין, שתהיה לנו הזכות להכיר אתכם'. כזה היה הרב הבר, אני חושבת שהמשפט הזה אומר המון".

נתנאל בנו של הרב מספר:

אבא היה 'חבר' של כל מיני חלכאים ונדכאים, שרק לאבא היתה גישה אליהם. אחד מהם היה חבר שלמד איתו בצעירותו בשיבת פונוביץ'. החבר הזה עבר אירוע טראומטית, כתוצאה מכך, החבר כבר לא היה בריא בנפשו. אבא שמר איתו כל

הוא היה אומר

השנים על קשר וכיבד אותו מאד. יום אחד, ביקש אותו חבר מאבא להביא אלינו למחסן שקית עם החפצים שלו. ואבא הסכים בחפץ לב. ומאז, הוא התחיל להביא כל תקופה קצרה, שקית גדולה מלאה בדברים, עד שהמחסן ממש התמלא בהרבה שקיות של אותו חבר. וכך שמר אבא את השקיות אצלנו במחסן במשך הרבה שנים. בכל פעם שאבא רצה להכניס או להוציא משהו מהמחסן, היה צריך במשך כמה דקות לפנות מקום, להוציא ולהחזיר את השקיות, כדי להיכנס למחסן. רק לאחר שנים רבות לאחר שאותו חבר עזב את הארץ, ובתאום עם בני משפחתו של החבר, פתחנו את השקיות וראינו שהם מלאים בבקבוקי פלסטיק ריקים, וצלחות חד פעמיות משומשות שטופות, רק אז אבא הרשה לעצמו לפנות את השקיות.

את מידת הכבוד והערכה, כמו גם את האהבה הרבה שרחש הרב לכל תורם ותורמת כליה, לא ניתן היה לפספס. בכל הזדמנות, בכל ריאיון, בכל משדר, בכל נאום וכמובן בכל ביקור אצל תורם כליה, היה מעלה הרב על נס את עוצמת התפעלותו והערכתו הרבה לתורם, לרעייתו, לאביו ולאמו ולכל בני משפחתו. ראו על הרב שהוא באמת נרגש מכל תרומה ותרומה.

כך מתאר תורם הכליה אליהו פורטנוי את הביקור של הרב בבית הרפואה:

"המפגש הראשון שלי עם הרב היה בבית החולים, למחרת הניתוח, כשהרב הגיע עם הרבנית לבקר את המנותחים, שזה לכשעצמו מסירות נפש בלתי ניתנת לתיאור, כשיש מקרים שבהם הרב מבקר ביום אחד בשלושה בתי חולים שונים בארץ (!). כשראיתי שהרב הלך לחדר של המושתל שלי, הלכתי לשם בשביל לפגוש לראשונה את הרב, וברגע שנכנסתי לחדר והזדהיתי בשמי, הושטתי את היד לרב לברכת שלום עליכם, והרב התכופף לנשק לי את היד, באומרו: אתה ספר תורה. לעומתו אני עניתי, שאם אני ספר תורה, אז הרב הוא ארון קודש..."

וכך אמר הרב בריאיון רדיו, לשדרן אבי מימרן בקול חי:

"אני חוזר עכשיו מבלינסון. גם בפעם ה-630 שאני עד למפגש בין תורם לבין מושתל, זה גורם לי להזיל דמעה. בכאלה מקומות אני נעמד מהצד וחושב לעצמי, מנסה לחשוב, אוי, מה היה קורה אם ר' לוי יצחק מברדיטשוב, היה מגיע עכשיו, כמה פרנסה היתה לו, איזה לימוד זכות זה על עם ישראל. זה דבר שלא תמצא בשום אומה ולשון בממדים שכאלו, בכאלו רמות של מספרים. פשוט אנשים

ונשים שנכנסים לחדר הניתוחים, נפרדים מאחד מאיבריהם, ותורמים אותו לאדם שהמפגש הראשון שלהם איתו הוא במקרים רבים ממש לפני הניתוח, או רק לאחריו. והם, במקרים רבים, הופכים לבני משפחה ממש".

מספר הרב הבר למראיין: "אספר לך קוריוז מעניין: אישה צעירה מביתר עילית, אישה צדיקה ממש, תרמה כליה. אמא ל-3 ילדים, תרמה לבחור ישיבה ממוצא אתיופי. בערב שבת, כשעמדה להדליק נרות, הילד הקטן שלה שעמד לידה, אמר לה, 'אמא, שכחת להדליק נר אחד.' 'מה קרה?' שאלה האם. 'אמא, סיפרת לי השבוע שנולד לנו ילד נוסף למשפחה...' מאותו שבוע, היא החליטה להדליק עוד נר עבור המושתל הצעיר שלה".

בכל פעם שאי מי ניסה להחמיא לרב על מפעל החיים שהקים, במומחיות רבה היה מעביר את הקרדיט לזכות התורמים. "זה לא אני, זה התורמים. הכבוד לא מגיע לי, הוא מגיע לאותם מוסרי נפש, תורמי הכליה היקרים".

לאחד מהכנסים השנתיים של מכון התורה והארץ, הוזמן הרב לדבר. בין הדברים אמר כך:

"כולנו מכירים את הגמרא על שניים שהיו מהלכים בדרך, וביד אחד מהם קיתון של מים. ישתו שניהם - ימותו שניהם, ישתה אחד מהם - אפשר יראה האחד במוות חברו? חלקו בזה גדולי התנאים, ר' עקיבא ובן פתורא. הגמ' מכריעה כדעת רבי עקיבא, וחי בהם, חיך קודמים. רבותי, אני רוצה לשאול שאלה קטנה. מה הדין אם שניים הולכים במדבר, וביד אחד מהם יש שני בקבוקי מים. כדי להגיע למקום יישוב, מספיק לו בקבוק אחד. יש לו לצידו, חבר שאין לו בכלל מים. נשאלת השאלה, האם לתת לחבר שלו את הבקבוק הנוסף? לכאורה פה זה וודאי, על החבר לתת את הבקבוק השני לחברו. אבל יש כאן שאלה, מה יהיה אם בדרך הוא ינקע את

הרגל, והדרך תיארך לו במקום שבוע, שבועיים, והוא כן יצטרך שתי מימיות? אולי נגיד לו, שישמור את שתיהן לעצמו אף על פי שמספיקה לו אחת, שמא הוא ינקע את הרגל בדרך, אז שחברו ימות? אולי גם פה רבי עקיבא אומר חייך קודמים? או שפה כולם מודים שייתן מימייה אחת לחברו? אם תמצי לומר, אולי זאת הסוגיא. יש לאדם שתי כליות. אדם שעבר את כל הבדיקות, את כל הבירורים, וראו שהוא אכן בעל יכולת, ויש לו כושר לחיות עם כליה אחת עד מאה ועשרים, כך ע"פ כל המחקרים הרפואיים הברורים של היום, ויש חשש רחוק, שמא אולי-אולי תקרה סיטואציה נדירה מאוד, שהתורם יאבד חלילה את הכליה, ובעצמו יצטרך השתלה, האם זה מצדיק לא לתת לחברו, שחיייו תלויים לו מנגד, את הכליה הנוספת? ". סיים הרב בצריך עיון גדול, וירד מהבמה.

בכנס תורמי כליה שנערך בבית החולים בילינסון נשא הרב דברים, וכך אמר:

"זהו סיפור קטן על אנשים גדולים. אנחנו נמצאים כאן באולם שבו מרוכזים בבת אחת כל כך הרבה אנשים, כל כך מיטיבים, כל כך הרבה אצילות נפש, כל כך הרבה שאר רוח. רעייתי ואני נתקלים מידי יום באנשים דומים, אבל לא מפסיקים לרגע להתרגש. כל תורם או מועמד לתרומה, בין אם יצא לו לתורם ובין אם משום מה במהלך הדרך התרומה לא יצאה אל הפועל, כל תורם מרגש אותנו מחדש, כמו התורם הראשון. פשוט קשה לעמוד מול העוצמה של האנשים הללו".

בהמשך דבריו אמר הרב: "יוצא לי לעיתים קרובות להתראיין לכלי תקשורת. זה לא ש'יוצא לי', אנחנו עושים השתדלות להגיע לכך, כדי להעלות את המודעות לתרומות כליה. ואני שומע לא אחת ממגישי תכניות חדשות, בערך כך, את המשפטים הבאים: 'מהדורת חדשות של שעה, 55 דקות, שכמעט הכל רוע, כמעט הכל השמצה של ההוא על ההוא, פיגוע כזה, צרה כזו, כמעט בכל יום אני יוצא

משידור המהדורה עם חמיצות בפה, כל כך הרבה פשע, גניבות, עבריינות. ואתם מגיעים עם אותו תורם כליה מתנדב, ונותנים לנו טעם לחיים, מחזירים לנו את האור לחיים, מחזירים לנו איזושהי אמונה, שיש משהו זך, משהו טהור, משהו נקי בבריאה הזאת'. "ואני שב ואומר להם תמיד, יש כל כך הרבה אנשים ישרים, טהורים וזכי לב בארץ הזאת. רק חבל שבמהדורת חדשות מקדישים לכך רק את שתי הדקות האחרונות".

"אני מודה לה' על הזכות שנפלה בחלקי", אמר הרב, "לחיות בחברת אנשים שתרומת כליה, מלבד היותה מצילת חיים, וזה אך למותר להסביר, היא משנה חברה. תורמי הכליה, מלבד היותם מצילים חיים, ומצילים משפחות, הם משנים חברה. תורמי הכליה מהווים מגדלור של משהו אחר, של נתינה ללא תנאי, של הענקה בלי גבולות, של טוב, של טוב כפשוטו. המילה הכל כך פשוטה הזאת, טוב אמיתי, טוב לא לשם כבוד, לא לשם קריירה, טוב לשם טוב. וכל אחד ואחד מהתורמים, הוא בעצם שגריר, מגדלור ואמירה לכל הסובבים אותנו, אנחנו רוצים להקרין טוב, להפוך את העולם לטוב יותר".

הרב, כמחנך אמיתי בכל נימי נפשו ונשמתו, ראה בתרומת הכליה אקט חינוכי יוצא דופן, וכך הסביר מנקודת מבטו של מחנך:

"אדם שרוצה לחנך את ילדיו להיות אנשים טובים, ומי לא רוצה, הוא יכול להרצות להם הרצאות, להטיף להם הטפות ולחנך אותם בכל דרכי החינוך שנים רבות, איך להיות אדם טוב. אם הוא תורם כליה, כל ההרצאות הללו אך למותר. אין דבר יותר עוצמתי מזה. המעשה של תרומת הכליה כמו מכריז ואומר על התורם: אני לא אגואיסט, אני לא חי לעצמי, אני חושב על זולתי. זה נותן פי כמה וכמה מכל דבר אחר, זה מרומם אותנו ואת כל העולם כולו".

את תרומת הכליה ראה הרב כמנוף אדיר להמשיך במעשי חסד והטבה לזולת ללא תנאי. "לתורמי הכליה", אמר הרב, "אין להם עוד כליה לתת, אבל יש להם. התחלנו עם תרומת כליה, אבל יש להם את התרומה לעשות את העולם טוב יותר, לעשות את העולם לאנשים שקרובים יותר לאבינו שבשמיים. והלכת בדרכיו, מה הוא מיטיב - אף אתה היה מיטיב. להידבק בדרכי הבורא, להיטיב לבריות ללא גבולות וללא תנאי. התחלנו עם תרומת כליה אחת פה ואחת שם, טיפנוף. טיפה אחת פה וטיפה אחת שם, וברוך ה', לנגד עינינו מתחוללת כעת מהפכה, מהפכה אמיתית. וכמו שעם ישראל הוא העם שהעניק על ידי תורת ישראל לעולם כולו, את כל יסודות המוסר וההנהגה הנכונה, כך אנחנו יכולים להיות המקום הראשון בעולם, שבו לא יהיה אף אדם שימתין להשתלל כליה, מעבר לימים או שבועות בודדים. שאנחנו נהיה המקום של אור לגויים, שנהיה גם מפה, המקום שמאיתנו ילמד כל העולם."

לא אחת מתמודד אדם עם שאלה, עם ספק, מה עליו לעשות במקרה מסוים, ואיך עליו לנהוג במקרה אחר. הרב סיפר לא אחת את הסיפור הבא, ממנו, כך אמר, ניתן לקחת כלל חשוב ולמדוד כל מעשה ומעשה, האם כדאי ומומלץ לעשותו או שמא כדאי לדחותו:

"בצעירותי, זכיתי להיות תלמיד של הרב שך, שמלבד גדלותו הנדירה בתורה, היתה לו גדלות יוצאת דופן ברדיפת חסד והטבה לבריות. נכנס אליו פעם אדם, הייתי נוכח, ושאל על מעשה, האם לעשות אותו או לא. היתה לו התלבטות. אמר לו הרב שך, אני אלמד אותך את הכלל: כל החיים שלך תעשה רק מעשים שאתה מוכן

שייכתבו לך על המצבה. מה שאתה לא מוכן שייכתבו לך על המצבה - אל תעשה, וזה יהיה הברומטר שלך למדוד, איזה מעשה כדאי לעשות ואיזה לא כדאי לעשות. סיים הרב בענוותנותו ואמר על עצמו: משתדל מידי פעם להיזכר באמירה הזאת, ולקחת אותה לתשומת לבי."

הרב תמיד מצא סיפורים מלאי חכמה ומוסר בנושא של הטבה לבריות ועשיה לשם שמיים ללא כל תמורה. סיפורים מעוררי השראה ומחשבה, ועשיה בפועל במסירות נפש, למען כל יהודי ולכל אדם באשר הוא. ראו על הרב איך הוא חי את הסיפורים, חי אותם, ומיישם אותם ברמה הכי פרקטית ומציאותית. הנה אחד מאותם סיפורים רבי עוצמה, אותו נהג הרב לספר בהזדמנויות שונות: "בבית העלמין בקובנה ישנה מצבה יוצאת דופן בכיתוב שעליה. כתוב שם 'פ"נ ר' מענדלי כפה פרשה לעני וידיה שילחה בכישור'. פה נטמן ר' מנדלי, זה שם של גבר. כפה פרשה לעני וידיה שילחה בכישור, זה פסוק ממשלי, זה מ'אשת חיל', מהמזמור שאומרים בשבת לפני הקידוש. זה כתוב בלשון נקבה. וכל הרואה מצבה זו מתפלא, מה הקשר בין תחילת המצבה להמשכה?

"בהלוויה רבת המשתתפים של ר' מנדלי, סופר הסיפור המדהים: ר' מנדלי היה בשנותיו הצעירות אדם אמיד מאוד, עשיר מופלג מאוד, וכמידת עושרו - כך היה בעל צדקה גדול, וכל עני שהיה מתדפק על דלתו רעב, היה יוצא שבע. לימים נהפך עליו הגלגל, הוא ירד מנכסיו, ונשאר עני וחסר כול. אבל העניים כבר התרגלו ששם מקבלים תמיד לאכול. לילה אחד, באמצע הלילה, לפתע נשמעו דפיקות על חלון הצריף שנותר לו מבעד לחלון הוא מבחין בשני אנשים ותינוקות על כפיהם, הם מספרים לו שהגיעו לסף רעב ממש, עני זה לא קו העוני של היום, עני אמיתי שאין לו מה לאכול.

"אין לנו מה לתת לתינוק לאכול", בכו בפניו. ר' מענדלי מחפש בכל רחבי הבית,

פותח כל ארון שנותר לו. ריק, ריק לגמרי, הוא נותר עני ואביון לגמרי.
"אמר להם ר' מענדלי, 'תחכו עד הבוקר, ואני אשיג איזו הלוואה, ואתן לכם משהו'.
השיבו לו זוג העניים, 'עד הבוקר הילדים לא יחיו!'
"מה עושים עכשיו?"

"לפתע הוא נזכר שבעליית הגג, בבוידעם, זרוקה לו מצקת ישנה מהתקופה בה
היה עשיר, מצקת עשויה זהב טהור שנותרה לו מהסרוויס הענק שהיה ברשותו.
הוא רץ לבוידעם, הוריד את המצקת ושבר אותה לשניים. את החלק של הכף נתן
לאחד מהם, ואת החלק של הידית נתן לשני, ואמר: 'רוצו, תפדו את זה תמורת
כסף. רק תדעו לכם, זה שווה הרבה כסף, ומהר תדאגו לאוכל לרעבים'.
"בבוקר מצאו אותו כשהוא מת.

"על מצבתו נחקקו אלו המילים: פה נטמן ר' מענדלי. כפה, את הכף - פרשה לעני,
ואת הידית, שילחה לאביון". סיים הרב את סיפורו המרגש במילים הבאות: "זו
נתינה עד הסוף, עד נשימתו האחרונה, לתת בלי לחשוב בכלל על עצמו!"

את חוברת הסיפורים על הרב מן הראוי לסיים בדבריו הנרגשים והנוגעים
ללב, אותם אמר פעמים רבות בשבתות תורמים, עת נשא את דבריו
בסעודה שלישית, ובאירועים חשובים בהם השתתפו תורמי כליה:
"כשהייתי חתן טרי ערב נישואי, שוחחתי עם הכלה שלי, רעייתי לעתיד. דיברנו על
כך שאנחנו משתוקקים לזכות להקים בעזרת השם משפחה גדולה. רצון ה' היה
להעניק לנו במתנה את שני ילדינו, להם זכינו במאמצים מרובים.

**מי היה מאמין שיבוא יום, ומשפחתנו, משפחת 'מתנת חיים',
תמנה מאות בני משפחה, כן ירבו!"**

מגנינת חופה.
התרגשות, ציפיה
מול כיפה של שמים
קהל מוזמן, מחכה
אך אין חתן.

לובי,
זוגות נכנסים, מזוודה ביד
אור בעיניים,
אחוזה,
ואתה לא שם לראות את זה.

מאות אנשים שהלכו בשביל שאתה סללת
במאמץ, באומץ, בנחישות
מתקבצים ובאים
יוצרים משפחה
משפחת מתנת חיים
ואתה
האבא של כל הדבר המדהים הזה
חסר.

כולם הסתובבו סביבך
התמגנטו לחום ולאהבה שהקרנת

רצו להתחבר, לחוות
ראו בך דמות.

חיך פה, קריצה שם.
התייחסות אישית, נוגעת,
דאגה ואנפתיות לפרטים הקטנים.
לכל אחד ובכל מצב.
מקור האנרגיה הלך
מותיר חלל
שאין לו סוף
כואב
מדמם

אך כל מה שהשקעת, נתת
ממשיך להשפיע, לחיות
לזרום בעורקים של כולנו
מוליד נתינות נוספות

ואתה יושב שם למעלה
עם החיך המוכר
וצופה
אוכל מפירות שעליהם עמלת
מבין ערך הנתינה.

